

๑๐๕-๒๒๑๒

ก.ช.๒๐

๑๐๕

การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย

19 S.A. 2539

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศุภศี ศรีสุคนธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๐๕-๒๒๑๒

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(รศ.ดร.ภรณ์ ชูรัตน์)

.....กรรมการ

(รศ.นิภา ศรีไพโรจน์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(รศ.ดร.ภรณ์ ชูรัตน์)

.....กรรมการ

(รศ.นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.วราภรณ์ รักวิจัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่...๙...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์
คุรุรัตน์ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิจัย ผู้วิจัย
รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสวี เย็นเปี่ยม ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์
ดร.พัชรี พลโยธิน อาจารย์มาณวิกา พลพิรุฬห์ อาจารย์อารี เกษมรติ ที่ได้กรุณาตรวจ
และแก้ไขตลอดจนให้คำแนะนำ ในการทำเครื่องมือและแผนการจัดประสบการณ์ โดยเฉพาะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสวี เย็นเปี่ยม ที่ให้ความเมตตาคัดเลือกเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทย
มาใช้ในการทำเครื่องมือในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พศ.ดร.เยาวพา เคชะคุปต์ และคณาจารย์ภาคการศึกษาปฐมวัย
ทุกท่าน ที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผอ. อุดมศิลป์ ศรีสมบูรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระตำหนัก
สวนกุหลาบ อาจารย์สุณี บุญพิทักษ์ และอาจารย์ธัญญา นาลาด ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือ
ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

และขอขอบพระคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท เอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ
สนับสนุน และเป็นกำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้
กล่าวนามในที่นี้ แต่ก็มีส่วนช่วยให้การทำปริญญานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณทุกท่านใน
ครอบครัว "ศรีสุคนธ์" ที่ให้กำลังใจ และให้ทุนในการวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ
บิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่วัยเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน

ศุภศี ศรีสุคนธ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง	9
	ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง	9
	ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง	10
	ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง	12
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง	13
	ปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง	15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง	16
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ	19
	ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	19
	ความเป็นมาของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	20
	ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ	20
	หลักการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ	23
	บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ	25
	ลำดับขั้นในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย	27
	กิจกรรมพื้นฐานการเคลื่อนไหวและจังหวะ	29
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ	31

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย	34
ความหมายของดนตรี	34
ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี	34
องค์ประกอบของดนตรี	36
องค์ประกอบของดนตรีไทย	39
ลักษณะสำคัญของดนตรีไทย	41
ลักษณะของเพลงไทย	42
ดนตรีกับเด็กปฐมวัย	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี	45
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	47
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	48
ประชากร	48
กลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	49
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	49
แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง	52
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	61
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	61

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	62
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	62
การดำเนินการทดลอง	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
สรุปผลจากการศึกษาค้นคว้า	63
อภิปรายผล	64
ข้อเสนอแนะ	67
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย	68
 บรรณานุกรม	 69
 ภาคผนวก	 79
ภาคผนวก ก	80
ภาคผนวก ข	91
ภาคผนวก ค	98
ภาคผนวก ง	100
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 103

1	แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	52
2	เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย และที่ได้รับการจัดกิจกรรม ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล	58
3	เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย	59
4	เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาล	60
5	แสดงคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย	101
6	แสดงคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับ การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล	102

ภูมิหลัง

เด็กคืออนาคตของชาติและเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่า ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ เพื่อที่จะได้พัฒนาให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพต่อสังคมและประเทศชาติ จากสภาพสังคมในปัจจุบัน การดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอบรมเลี้ยงดู ประสพการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในช่วงนี้ จะส่งผลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก โดยเฉพาะความเชื่อมั่นในตนเองและความมั่นคงทางด้านจิตใจ นับได้ว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิต และรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

อีริกสัน (Erikson) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็ก ถ้าเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความสุข ก็จะทำให้เด็กมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจผู้อื่น (Erikson. 1975 : 220 - 222) และในเรื่องเดียวกันนี้ ซัลลิแวน (Sullivan) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี มีความสุข มองโลกในแง่ดีและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ (ประมวญ คัดค้นสัน. 2524 : 154 ; อ้างอิงมาจาก Sullivan. n.d.) การปลูกฝังให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้เด็กมีบุคลิกภาพเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (อารี เกษมรติ. 2533 : 18) และในเรื่องเดียวกันนี้ มาสโลว์ (Maslow) ได้กล่าวว่า คนทุกคนในสังคม มีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเอง และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ จะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Maslow. 1954 : 411) ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิดและแสดงออกเพื่อช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง (พรมารินทร์ สุทธจิตตะ. 2529 : 4)

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย หมายถึง การจัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย

โดยให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้าน กาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ธรรมชาติของเด็กโดยทั่วไปมักจะชอบการเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นการเดิน วิ่ง กระโดด ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบทั้งนั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อเด็กได้ยินเสียงเพลง เด็กก็จะขยับมือ และเท้า โยกตัวไปตามจังหวะโดยไม่ต้องสอนสิ่งเหล่านี้เลย (ยูนิเซฟ. ม.บ.ป. : 2 - 25) นับได้ว่าการเคลื่อนไหวของเด็กมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นเด็กระดับปฐมวัยจึงเหมาะสมสำหรับฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ รวมทั้งทักษะในการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งมีประโยชน์มากสำหรับเด็ก เพราะทำให้เด็กสามารถพึ่งตนเองได้ ตลอดจนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้ทักษะสำหรับติดต่อกับเด็กคนอื่น ๆ ทำให้เข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น (จรรยาพร ธรินทร์ และจิตรา ทองเกิด. 2533 : 390 - 410)

จากการศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า การจัดประสบการณ์ด้านการเคลื่อนไหวและจังหวะจะเน้นให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ โดยใช้เครื่องให้จังหวะที่กำหนดไว้ในแผนให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระเป็นกิจกรรมพื้นฐาน และส่วนที่สัมพันธ์เนื้อหาเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายโดยเน้นการทบทวนเรื่องที่รับรู้จากกิจกรรมอื่น และนำมาสัมพันธ์กับเนื้อหา ส่วนหนึ่งจะใช้เพลงที่เด็กสามารถทำท่าประกอบเพลงหรือคล้องจองให้เด็กบริหารร่างกายอย่างอิสระการปฏิบัติตามคำสั่ง การปฏิบัติตามข้อตกลง การเป็นผู้นำ ผู้ตาม และการทำท่าทางตามจินตนาการ จากประสบการณ์และการศึกษาการใช้การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะของผู้วิจัย พบว่า ครูจะใช้ดนตรีตามแผน คือเสียงดนตรีจากเครื่องเคาะจังหวะ และเพลงประกอบที่มีเนื้อร้องสัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การใช้ดนตรีไทยบรรเลงประเภทสุณณยานเร้าใจ แทนเครื่องให้จังหวะจะช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กดีขึ้นกว่าการไม่ใช้เสียงดนตรี

การเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ระบุไว้ในตารางกิจกรรมประจำวันตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น การเคลื่อนไหวร่างกาย การฟัง การปฏิบัติตามคำสั่งและการใช้จินตนาการ นอกจากนี้เสียงดนตรียังมีอำนาจกระตุ้นให้ร่างกายเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ (Alvin. 1966 : 99)

และในเรื่องเดียวกันนี้ ไกวิทย์ ชันษศิริ กล่าวว่า เสียงดนตรีทำให้เกิดความกล้า และทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการนำเอาดนตรีมาใช้ประโยชน์อย่างมากมายทั้งในด้านการกีฬา การแพทย์ การพาณิชย์ รวมทั้งการศึกษา ในด้านการศึกษานั้นนักการศึกษาต่างยอมรับถึงคุณค่าของดนตรีว่า สามารถพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (ไกวิทย์ ชันษศิริ. 2519 : 105) นอกจากนี้ดนตรียังเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดของตนเอง ช่วยให้เด็กได้ระบายความรู้สึกและอารมณ์ในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ทำให้สนุกสนานเพลิดเพลิน (ภรณ์ี คุรุรัตน์. 2526 : 38)

ดนตรีไม่ว่าจะเป็นดนตรีชนิดใดย่อมมีบทบาทสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยเสมอเพราะดนตรีช่วยพัฒนาเด็กบุคคล เนื่องด้วยประสบการณ์ทางด้านดนตรีทำให้เด็กเข้าใจและรู้สึกถึงความสามารถของตนเอง และยังช่วยให้เด็กเข้าใจเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนด้วย (ฉรุทธิ สุธธิจิตต์. 2532 : 11 - 12)

* นอกจากนี้ดนตรีไทยนับเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งซึ่งมีจังหวะใกล้เคียงกับดนตรีสากล เป็นสมบัติล้ำค่าของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยใจคอของคนไทยว่า คนไทยหรือชาติไทยเป็นชาติที่มีอารมณ์เบิกบาน การที่เราได้ฟังดนตรีแล้วเกิดความรู้สึก คึกคัก ดีใจ เหล่านี้เกิดจากศิลปะของการดนตรีทั้งสิ้น (เรณู โกศินานนท์. 2522 : 107) และในเรื่องเดียวกันนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เคยตรัสว่า "เด็กไทยทุกคนหากสอนให้รู้จักฟังดนตรีไทยให้เกิดความเคยชินแล้ว เมื่อถึงเวลาที่จะสอนให้เล่นดนตรี เด็กจะเล่นได้โดยง่าย ทรงเปรียบเทียบกับเด็กนักเรียนของโรงเรียนจิตรลดา ที่มาเรียนดนตรีไทยเมื่อโตกับเด็กนักเรียนโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ซึ่งนอนฟังเพลงไทยมาตั้งแต่อยู่ในชั้นปฐมวัย ฟังต่อมาจนถึงระดับอนุบาล เมื่อขึ้นชั้นประถมได้ครูมาสอนจากกรมศิลปากร ปรากฏว่าเด็กโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบสามารถบรรเลงดนตรีไทยได้รสชาติดีกว่าเด็กโตจนเห็นได้ชัด (พูนพิศ อมาตยกุล. 2528 : 8)

การที่เด็กมีความคุ้นเคยกับดนตรีถือเป็นส่วนหนึ่งของการวางรากฐานของความมั่นใจในตนเอง นอกจากจะสร้างให้เด็กเกิดอารมณ์สุนทรีย์มีจิตใจเจริญงอกงามแล้วดนตรียังเป็นสื่อทำให้เด็กได้เกิดพัฒนาการรับรู้ และเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก (ฉรุทธิ สุธธิจิตต์. 2532 : 11 - 12)

ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า คนตริ้น่าจะมีส่วนช่วยสนับสนุนและสร้างให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ ถ้าหากครูสามารถเลือกประเภทของคนตริ้นที่มีจังหวะ เนื้อหา ได้เหมาะสมกับวัยและกิจกรรมของเด็กโดยเฉพาะคนตริ้นไทย (เสวี เย็นเปี่ยม. 2538 : จากการสัมภาษณ์) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้วิจัยจะเน้นถึงการใช้คนตริ้น เพื่อการศึกษา ความรู้สึกนึกคิด การเกิดจินตนาการ การแก้ไขพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมทางสังคม และพัฒนาการทางสติปัญญา ยังไม่มีงานวิจัยใดเลย ที่เกี่ยวข้องกับการใช้คนตริ้น เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก โดยเฉพาะคนตริ้นไทย ที่ครูสามารถคัดสรรคัดค้านมาใช้ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ สำหรับเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าหากนำคนตริ้นไทยประเภทบรรเลงมาใช้ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน กล้าคิดและกล้าแสดงออก เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ต่างกับการเคลื่อนไหวแบบปกติหรือไม่อย่างไร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้คนตริ้นไทย กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล
2. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้คนตริ้นไทย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้ทราบถึงผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้คนตริ้นไทยกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ว่ามีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเพียงใด ตลอดจนทำให้ทราบถึงวิธีการส่งเสริมการจัดกิจกรรม

ให้กับเด็กปฐมวัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี เพศชายและเพศหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 64 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 32 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้ จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และสุ่มอีกครั้งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยแบ่งเป็น

3.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ จำนวนเป็น

3.1.1 การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทย

3.1.2 การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์

3.2 ตัวแปรตาม

ความเชื่อมั่นในตนเอง

4. ระยะเวลาในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 32 คาบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กชายและเด็กหญิง อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนพระศัพทักสวนกุหลาบ กรุงเทพมหานคร

2. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยจังหวะอาจเป็นเสียงตมมือ เสียงกลอง เสียงกรับไม้ เสียงกึง เสียงทรัมริน และเสียงดนตรี เป็นต้น

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ แบ่งเป็น 2 ประเภท

2.1 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทย หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะโดยใช้เพลงบรรเลงด้วยดนตรีพื้นเมืองของไทย ที่มีจังหวะสนุกสนานเร้าใจให้เด็กเคลื่อนไหวในกิจกรรมพื้นฐาน และกิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา จัดเป็นกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ ตามปกติของกิจกรรมวงกลม โดยครูเป็นผู้ควบคุมกิจกรรม

2.2 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะโดยใช้เครื่องให้จังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ปี 2536 ให้เด็กเคลื่อนไหวในกิจกรรมพื้นฐาน และกิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา จัดเป็นกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ ตามปกติของกิจกรรมวงกลม โดยครูเป็นผู้ควบคุมกิจกรรม

3. ดนตรีไทย หมายถึง เพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมือง ภาคต่าง ๆ ของไทย ที่มีจังหวะสนุกสนานเร้าใจ เพื่อให้เด็กแสดงออก และเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ด้วยการฟังจากเทป

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมการกล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ที่เด็กมีประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน วัดโดยใช้แบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองของ กาญจนา สุวรรณธาร (2537) ได้แก่

4.1 การแสดงออก หมายถึง การพูด กล้ากระทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง

4.2 ความสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

4.3 การเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง การมีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ
โดยไม่มีเหตุผล

4.4 การปรับตัวเข้ากับสังคม หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่น และ
สิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.1 ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.2 ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.5 ปัจจัยในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.1 ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.2 ความเป็นมาของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.3 ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.4 หลักการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.5 บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.6 ลำดับขั้นในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.7 กิจกรรมพื้นฐานการเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย
 - 3.1 ความหมายของดนตรี
 - 3.2 ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี
 - 3.3 องค์ประกอบของดนตรี
 - 3.4 องค์ประกอบของดนตรีไทย
 - 3.4.1 ลักษณะสำคัญของดนตรีไทย
 - 3.4.2 ลักษณะของเพลงไทย

3.5 คนตรีกับเด็กปฐมวัย

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

ลัดดา สุวรรณรัตน์ (2512 : 7) ได้สรุปความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - Confidence) จาก Encyclopedia of Child Care and Guidance ไว้ว่า ความมั่นใจในตนเองเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้ใดจะให้เด็กได้โดยตรงแต่สามารถจัดบรรยากาศและโอกาสให้เด็กเกิดความมั่นใจและพัฒนาขึ้นได้ การให้ความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาหารือ ของ บิดา มารดา ครู อาจารย์ อย่างเหมาะสมโดยจะ让孩子ได้พัฒนาอย่างอิสระ แต่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถที่จะจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ แต่จะสามารถแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ถ้าเด็กมีความเชื่ออย่างแท้จริงว่าตนเองเป็นบุคคลที่น่าพึงพอใจและประสบความสำเร็จตามความต้องการอย่างน่าพึงพอใจ การได้รับความรักจากบิดามารดา ครูอาจารย์ เพื่อน และคนอื่น ๆ หรือรู้สึกว่าตัวเองเป็นที่พึงปรารถนาของคนอื่นที่มีความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

สมพงษ์ ศิริพัฒน์ (2517 : 6) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความมั่นใจที่จะกระทำการใด ๆ อย่างองอาจ ซึ่งถ้าตั้งใจกระทำสิ่งใดแล้วจะ ไม่มีการลังเลหรือวิตกกังวลในความสามารถของตนเอง และไม่มีอาการหวั่นไหวกลัวว่าจะถูกคนอื่นติเตียน

สมพร พลอยงาม (2518 : 115) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองไว้ว่า หมายถึง ความแน่ใจ ความมั่นใจ หรือความกล้าหาญของบุคคลที่จะเผชิญต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเผชิญต่อความจริงตลอดจนมีความตั้งใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จแม้จะเป็นเหตุการณ์หรือสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่บังเกิดความท้อถอยแต่อย่างใด ยังคงตั้งใจกระทำสิ่งนั้น ๆ ต่อไป โดยมั่นใจว่าตนสามารถกระทำสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ต้องไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนโดยไม่ฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเลย

สมิท (สมิทส์ บัญเกิด. 2522 : 33 ; อ้างอิงมาจาก Smith. 1961 : 185) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเองว่า หมายถึง ความพึงพอใจในตนเอง ความ

ภูมิใจในตนเอง หรือการยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีในบุคคลใด มากน้อยเพียงใด นั้นสามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธาน ถ้าความขัดแย้ง เกิดขึ้นมากจะเป็นเหตุให้คนรู้สึกว่ามีค่า ไม่เหมาะสม และไม่พึงพอใจในตนเอง อันหมายถึง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่นใจ และชอบพึ่งผู้อื่น นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง เด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง คือมองเห็นและ แน่ใจว่าตนเองมีคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสามารถ ความรับผิดชอบที่จะช่วยเหลือตนเองให้ ประสบความสำเร็จได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 242)

สุนัยรัตน์ ฤทธิงชัยเลิศ (2530 : 13) ได้กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็น บุคลิกภาพส่วนหนึ่งของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดหรือมโนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง คนที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง จะมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่า มีความภาคภูมิใจในความเป็น ตัวของตัวเอง พึงพอใจและยอมรับทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวเอง มองเห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความ สามารถ และมีความสำคัญ

จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 27) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกล้า แสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น พ่อแม่ ครู เพื่อน และบุคคลอื่น ๆ ที่เด็กรู้จัก รวมทั้งการมีโอกาสพบกับความสำเร็จของเด็กด้วย

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึงความรู้สึกนึกคิดที่ดี ต่อตัวเอง พื่อใจในความสามารถของตน กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้ากระทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญเหตุการณ์รวมทั้งจัดการกับปัญหาในชีวิตประจำวันได้ และสามารถปรับตัวอยู่ใน สังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งความมั่นใจในตนเองนั้นสามารถสร้างได้โดยการจัดบรรยากาศให้ เด็กได้พัฒนาอย่างอิสระและอบอุ่นใจ

ความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นสิ่งที่แสดงว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความหมาย ต่อสังคม ถ้าบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้วก็จะไม่เฉยเมยต่อภาวะการต่าง ๆ ในสังคม ของตน แต่จะเข้าไปมีส่วนร่วมตามสิทธิและหน้าที่ที่ถูกต้อง ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองจะเป็น สิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ทุกคนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการกระทำในทุก ๆ สิ่งเกี่ยวกับ ชีวิตตนและความอยู่รอดของสังคม (สวนา พรพัฒน์กุล. 2520 : 17)

สมาคมการศึกษาเด็กแห่งอเมริกา (Child Study Association of America. 1952 : 185 - 186) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองจะเกิดขึ้นกับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เสมอ บุคคลยิ่งประสบความสำเร็จมากเท่าไร ย่อมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นเท่านั้น เมื่อบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เขาจะรู้สึกว่าตัวเองไม่ถูกข่มขู่จากคนอื่น ๆ ทำให้ความยุ่งยากใจต่าง ๆ ลดลงไปหรือหมดไป อันเป็นผลให้มีความสามารถที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือคำนิยมของผู้อื่นได้ด้วย ลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์แล้ว และมาสโลว์ (Maslow. 1954 : 411) เชื่อว่าคนทุก ๆ คนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จและประเมินค่าความสำเร็จของตนเองไว้สูง ทั้งยังมีความภูมิใจในตนเอง และต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนพอใจจะทำให้คนนั้นยอมรับในความสำเร็จของตนเองด้วย ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนพอใจจะทำให้คนนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวางจะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีค่าน้อย หรือเสียความภาคภูมิใจในตนเอง เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะคอยแต่พึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ ผลที่ตามมาก็คือ ขาดความกล้าที่จะเผชิญต่ออุปสรรคหรืองานที่ยากลำบากข้างหน้า เมื่อปราศจากบิคมารดาแล้ว (ละม้ายมาศ ศรีทัตต์ และ จรรยา สุวรรณทัต. 2510 : 98) ผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองย่อมกระทำการสิ่งใดสำเร็จได้ยาก เพราะความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเฝ้าหาความสำเร็จในชีวิต

สรุปได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิตทำให้มองโลกในแง่ดี การปูพื้นฐานความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็ก จะช่วยให้เด็กกล้าคิดกล้ากระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข รวมทั้งกล้าคิด และแสดงออก ไม่เฉยเมยต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งเป็นบุคลิกลักษณะของผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการเรียน และด้านความเป็นอยู่ในสังคมยุคปัจจุบัน

ลักษณะของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2516 : 25 - 28) ได้สรุปพฤติกรรมสำคัญของเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

1. กล้าในการคิด การพูด และการกระทำ
2. ใจค่อมั่นคง ไม่เชื่อคนง่าย มีเหตุผล
3. รอบคอบ มีแผนงาน
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ
5. กล้าเสี่ยง (กล้าได้ กล้าเสีย)
6. ชอบแสดงตัว
7. ไม่วิตกกังวลจนเกินไป
8. เป็นผู้นำ
9. รักความยุติธรรม
10. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
11. ชอบอิสระ ไม่โอ้อวด
12. ตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง และคิดว่าจะทำได้สำเร็จ
13. มีความเกรงใจและเห็นใจผู้อื่น

สมพงษ์ ตีรพัฒน์ (2517 : 24 - 25) ได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองไว้ ดังนี้

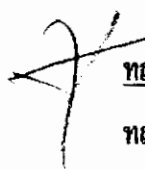
1. กล้าพูดกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น
2. ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน
3. ใจค่อมั่นคง เปลี่ยนความเชื่อยาก มั่นใจในความคิดของตนเอง
4. กล้าตัดสินใจไม่ลังเล
5. ไม่วิตกกังวล
6. กล้าเผชิญความจริง
7. มีจิตใจเด็ดเดี่ยวแน่วแน่

เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2526 : 237 - 279) ได้กล่าวถึงความนึกคิดเกี่ยวกับคนทั้งในแง่บวกและแง่ลบว่า เป็นความคิดพื้นฐานหรือความเชื่อมั่นเบื้องต้นที่จะทำให้บุคคลมีหรือ

ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง เชื่อว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีความสำคัญ ยอมรับและพอใจในความเป็นตัวของตัวเองและยอมรับสร้าง ความเชื่อมั่นในตนเอง ให้เกิดขึ้นได้และอยู่ในระดับที่สูงกว่าบุคคลที่ขาดความภาคภูมิใจ ไม่แน่ใจในความสามารถและความมีค่าของตน ดังนั้นเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจึงหมายถึงเด็กที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง

✓ จันทนา ภาคบงกช (2533 : 1) กล่าวว่า ลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองว่า โดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ มองโลกในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

จากเอกสารดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เด็กที่มีความเชื่อมั่นจะเป็นผู้ที่กล้าคิด กล้าพูด กล้าหาญมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบอิสระ จิตใจมั่นคง กล้าเผชิญความจริง รวมทั้งมองโลกในแง่ดี มีความรับผิดชอบและปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี

 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง
ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน

อีริกสัน (พรณี ข. เจนจิต. 2528 : 68 - 70 ; อ้างอิงมาจาก Erikson. 1975) มีความเห็นว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการที่คนมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับสังคมและแต่ละขั้นจะมีช่วงวิกฤติสำหรับที่จะพัฒนาการเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ ในชีวิตถ้าในช่วงใดพัฒนาการเป็นไปด้วยดีมีลักษณะทางบวกมากกว่าทางลบพัฒนาการทางบุคลิกภาพก็จะเป็นไปในทางดี ผู้มีสุขภาพจิตดีย่อมสามารถเผชิญปัญหาหรือแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจได้ในทางตรงกันข้าม ถ้าในช่วงชีวิตใดพัฒนาการเป็นไปในทางลบมากกว่า ผู้นั้นจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ที่มีปัญหาในการปรับตัว และอีริกสัน ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลที่แต่ละขั้นมีต่อกันโดยที่พัฒนาการในขั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจากขั้นก่อนนั้น สำหรับเด็กปฐมวัยจะเป็นพัฒนาการ อยู่ระหว่างขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 จึงขอกล่าวเฉพาะพัฒนาการ 3 ขั้นดังนี้

1. ความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (0 - 1 ปี)

วัยนี้เป็นวัยที่เด็กยังช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ยังต้องคอยพึ่งพาผู้อื่น โดยเฉพาะแม่ พ่อ ดังนั้นขั้นนี้เป็นขั้นที่เด็กพัฒนาความไว้วางใจ เชื่อใจ ความไว้วางใจทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น ประสบการณ์ในช่วงนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา "ความไว้วางใจ" ในวัยต่อมา ซึ่งสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึงคือ สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ ลูกในช่วงนี้ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมประกอบกับความรักใคร่ผูกพันที่เป็นไปอย่างอบอุ่น ย่อมทำให้เด็กคิดว่าในโลกนี้ปลอดภัยโลกนี้น่าอยู่ สามารถที่จะไว้วางใจผู้อื่นได้ในทางตรงข้ามถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสมไม่มีความคงเส้นคงวา เด็กจะคิดว่าโลกนี้เต็มไปด้วยอันตรายไม่ไว้วางใจทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นต่อไป

อีริคสัน กล่าวว่า "พัฒนาการของความไว้วางใจจะเป็นรากฐานของความเป็นตัวของตัวเอง

2. ความเป็นตัวของตัวเอง - ความไม่มั่นใจในตัวเอง (2 - 3 ปี)

ถ้าเด็กได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระตุ้นให้กำลังใจในสิ่งที่เด็กทำได้ตามความสามารถ และวิธีการของเด็กแต่ละคนแล้วก็จะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองรู้สึกว่าคุณเองเป็นผู้มีความสามารถพึ่งตนเองและนำตนเองได้ ตลอดจนการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นว่าเราสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้เอง ถ้าพ่อแม่ไม่มีความอดทนไม่ให้โอกาสเด็ก หรือทำสิ่งต่าง ๆ แทนเด็กเสียหมด เด็กจะเกิดความเคลือบแคลงและสงสัยในความสามารถของตนในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3. ความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (4 - 5 ปี)

เด็กมีความสามารถมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ภาษา ซึ่งจะไปสนับสนุนความเป็นตัวของตัวเองในแง่ของการดำเนินการวางแผนและริเริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าเด็กได้รับอิสระในการที่จะคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ และถ้าพ่อแม่หรือครูมีเวลาให้กับเด็กในการตอบคำถามไปดุหรือตักเตือน เพราะเบื่อบุคลากรก็ย่อมจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีแนวโน้มที่จะค้นคว้าศึกษาสำรวจ อันตรายสำหรับขั้นนี้คือความรู้สึกผิดว่าตนเองไม่มีความสามารถในการทำสิ่งใหม่ ๆ เด็กรู้สึกว่าคุณใหญ่เข้มงวด ไม่ได้รับโอกาสในการซักถามสิ่งที่สนใจอยากรู้ การกระทำของตนเป็นสิ่งที่ก่อกวน ทำให้ผู้ใหญ่รำคาญใจ พูดสิ่งใดก็เป็นเรื่องไร้สาระ เด็กจะรู้สึกผิดในการที่จะคิดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กจะรู้สึกว่าตนเองมีความผิด

4. ความขยันหมั่นเพียร ความรู้สึกต่ำต้อย (6 - 11 ปี)

เป็นวัยที่เด็กมีความต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น โดยการพยายามคิดหา คิดผลิต สิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะไปช่วยพัฒนาความขยันขันแข็ง ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นให้ทำสิ่งต่าง ๆ ให้ กำลังใจในการทำจนสำเร็จและให้คำชมเชยในความพยายามของเด็ก จะเป็นแรงกระตุ้นให้ เด็กเกิดความมานะพยายาม แต่ถ้าเด็กทำอะไรขึ้นมาแล้ว ผู้ใหญ่ไม่ให้ความสนใจเห็นว่ามีค่า เบื่อ เด็กจะเกิดความรู้สึกต่ำต้อยซึ่งเป็น อันตรายสำหรับการพัฒนาของเด็กในขั้นนี้คือความรู้สึกต่ำต้อย ช่วยตนเองไม่ได้

ปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

เด็กวัยนี้กำลังสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว อยากรู้ อยากเห็น ชอบทำตามและเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมีความเชื่อมั่นใน ตนเองสูง มองโลกในแง่ดี ถ้าสภาพแวดล้อมรอบตัวทำให้เด็กขาดความสุข เด็กจะมีความเครียด เกิดความวิตกกังวลขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ร้าย (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 7 - 8) ดังนั้นบุคคลผู้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมความเชื่อมั่น ในตนเองของเด็กก็คือ ผู้ที่มีส่วนในการสร้างประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมให้กับเด็ก ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใกล้ชิด ครู เพื่อน และบุคคลที่เด็กรู้จัก นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมทางบ้าน สิ่งแวดล้อมที่ โรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับ เด็กด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 38 - 40)

พรอยด์ (ศรีวรรณ มากชู. 2521 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1965 : 26 - 29) ได้เน้นถึงความสำคัญของการปลูกฝังบุคลิกภาพในวัยเด็กเล็กมากที่สุด โดยกล่าวว่า ใน ช่วง 1 - 5 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาบุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดู และการกระทำตัวอย่างให้แก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็ก ๆ จะเลียนแบบบิดามารดา และผู้ที่ใกล้ชิด นอกจากนั้นการที่เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ก็ต่อเมื่อได้รับความรู้สึก ความสนใจจากพ่อแม่ ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการตัดสินใจ ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองนั้นก็มิสาเหตุมาจากถูกพ่อแม่ ควบคุมให้ปฏิบัติตามอยู่ใน ขอบเขตที่พ่อแม่เห็นชอบ ทำให้เด็กขาดอิสระที่จะคิดหรือตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อพบกับปัญหา ก็ไม่สามารถตัดสินใจได้ เพราะไม่เคยฝึกการแก้ปัญหามาก่อน (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. 2526 : 19)

เด็กปฐมวัยกำลังสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว อยากรู้ อยากเห็น ชอบทำตาม และเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มองโลกในแง่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2522 : 7 - 8)

ในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็กนั้น นอกจากสถาบันครอบครัวแล้ว สถาบันทางการศึกษายังเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก ครูจึงควรสร้างบรรยากาศที่จะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ด้วยการแสดงความเอ็นดูกับเด็ก พูดกับเด็กอย่างเป็นกันเอง อดทนที่จะฟังเขาพูดอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกอย่างเต็มที่ และยอมรับในความสามารถ ที่เด็กมีอยู่ต่างกัน โดยไม่เปรียบเทียบความสามารถของเด็กกับคนที่มีความสามารถเหนือกว่า แต่การยกย่องหรือชี้ให้เด็กแต่ละคนเห็นว่าทุกคนต่างก็มีความสามารถพิเศษเฉพาะแตกต่างกัน ควรแสดงความสามารถของตนให้เต็มที่ (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2530 : 23 - 24) นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นพิเศษอยู่เสมอ จินตทักษะและความสามารถสูงในที่สุดจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองขึ้น (ชูชีพ อ่อนไฉนสูง. 2516 : 14)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

ชอร์แบน (Shoban. 1950 : 148) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตร จะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง และจากงานวิจัยของ แรดเก (Radke. 1964 : 396) พบว่า บุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูงไว้วางใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบสูง ซึ่งสอดคล้องกับเบรคเคนริดจ์ (Breckenridge. 1965 : 80 - 249) ที่ได้อ้างถึงการศึกษาของ สตอร์ทเธอร์ (Storther) แจ็ค (Jack) และเพจ (Page) ซึ่งพบว่า การได้รับการยอมรับจากครอบครัวจะเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความคิด เรื่องการนับถือตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและมีความสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

ในปี ค.ศ. 1949 บาร์ช (Baruch. 1949 : 4 - 5) ได้ศึกษาพบว่า ผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง วินัยทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันได้ด้วย ความสงบสุขวินัยจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่อยู่ในสังคมได้ด้วยความสะดวกสบาย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1969 ดักเกอร์ (Dugger. 1969 : 1817 - A) ได้ทำการศึกษาเรื่องความเป็นผู้นำ พบว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีความสามารถในการแสดงออก และเพนเตอร์ (Painter. 1968 : 760 - B) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจูงใจกับความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชายระดับมหาวิทยาลัย พบว่าระดับความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถในการจูงใจ กล่าวคือ คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการจูงใจและมักจะได้เป็นผู้นำ

นอกจากนี้ กัวร์ (Goor. 1974 : 3514 - A) ยังพบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีความสามารถในการแก้ปัญหา กล่าวแสดงความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516 : 88) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงถึงความสามารถในการแสดงออก ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแสดงตัว ความสามารถในการแสดงออกและเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความวิตกกังวลต่ำกว่าความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2530 : 99 - 110) ได้ศึกษาความมั่นใจในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบเข้มงวด กวดขัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและแบบเด็กเป็นศูนย์กลางพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเอง ไม่แตกต่างกัน

4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดและอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลาง และแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเองมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน

5. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลที่อยู่ในชั้นเรียนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

6. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่อยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบเด็กเป็นศูนย์กลางและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแบบครูเป็นศูนย์กลางมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวินัยในตนเอง ไม่แตกต่างกัน

จงใจ ขจรศิลป์ (2532 : 82) ได้ศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระที่ระดับคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 องค์ประกอบและจากการทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมแบบครูชี้แนะ

อารี เกษมรติ (2533 : 87) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร (2534 : 88) ได้ศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐานมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนปกติ

นิตินันท์ วิชิตชลชัย (2535 : 86) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระในชีวิตประจำวัน มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน

จากงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ดี ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนั้นส่วนหนึ่งมาจากการอบรมเลี้ยงดู และอีกส่วนหนึ่งคือการได้รับการจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์จากครู ดังนั้นความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

พิชิต ภูติจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์ (2523 : 3, 22) ได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวและจังหวะว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะหมายถึงการที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อดนตรี และจังหวะ ซึ่งจังหวะนั้นหมายถึง อัตราความช้า - เร็ว ของการเคลื่อนไหวที่อาจเกิดจากการตบมือ ตบตัก เคาะไม้ และเหล็ก ตีกลอง ฉิ่ง หรือฉาบ ฯลฯ เด็นฟอร์ด (Danford) กล่าวว่า การเคลื่อนไหว และจังหวะ หมายถึง การเคลื่อนไหวที่เด็กแสดงออกเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ต่อเสียงเพลง และดนตรี

การเคลื่อนไหวมีความสัมพันธ์กับชีวิตส่วนหนึ่งของเด็ก เด็กรู้จักตนเองจากการเคลื่อนไหวร่างกาย วิธีการเคลื่อนไหวหลาย ๆ วิธี ช่วยให้เด็กเกิดทักษะในการใช้ร่างกาย ทักษะในการควบคุมกล้ามเนื้อ การหยิบจับ และการแก้ปัญหา เพิ่มความรู้และเจตคติ (พวงทอง ไสยวรรณ. 2530 : 56) นอกจากนั้นการเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกระบวนการของการ

สำรวจความสามารถของตนเอง โดยใช้การเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อค้นพบการแก้ปัญหาต่าง ๆ เด็กแต่ละคนได้เข้าร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้ความสามารถทางร่างกาย และความรู้สึกของตนเอง การได้รับการกระตุ้น จากปัญหาเพื่อให้เด็กหาคำตอบด้วยตัวเอง จุดแห่งความสนใจ ควรอยู่ที่กิจกรรมมากกว่าสิ่งใด (สำเร็จ มณีเนตร. 2520 : 1)

สรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง การแสดงออกที่เกิดจากอารมณ์และความรู้สึก หรือเกิดจากจินตนาการเมื่อมีสิ่งเร้า เช่น เสียงดนตรีชนิดต่าง ๆ ที่มีความไพเราะหรือเร้าใจก็จะเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้เข้ากับเสียงดนตรี เสียงเพลงและจังหวะอื่น โดยการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระ

* ความเป็นมาของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับที่มนุษย์ได้ถือกำเนิดขึ้นในโลกเพราะมนุษย์เรานั้นมีความเกี่ยวข้องกับจังหวะอยู่ตลอดเวลา อาจเป็นจังหวะตามธรรมชาติ หรือจังหวะการประกอบกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ เรามีปฏิกิริยาตอบสนองจังหวะธรรมชาติ ได้แก่ การไหลของกระแสเลือด ลมพัด น้ำขึ้น น้ำลง การเปลี่ยนฤดูกาล กลางวันกลางคืน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ มนุษย์ไม่สามารถหยุดยั้งได้ จังหวะการประกอบกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ ซึ่งก็ต้องอาศัยทักษะทางกลไกทั้งในการทำงานและการเล่นต่าง ๆ ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การขึ้นบันได การกระโดด การทุ่ม การพุ่ง การขว้าง การกินอาหาร เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยจังหวะทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีจังหวะที่เกิดขึ้นภายในร่างกายและประสาทหรือสมองของมนุษย์ ได้แก่ การเต้นของหัวใจ การหายใจ การย่อยอาหาร การขับถ่าย การได้ยิน การมองเห็น เป็นต้น จังหวะที่เกิดขึ้นภายในร่างกายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เป็นเหมือนตัวจังหวะซึ่งตัวจังหวะเหล่านี้ทำงานประสานสัมพันธ์กันตามธรรมชาติในรูปของการเคลื่อนไหว และรูปแบบของท่าทางขึ้น (พิชิต ภูติจันทร์. 2523 : 4 - 5)

* ความสำคัญของการเคลื่อนไหวและจังหวะ

การเคลื่อนไหวและจังหวะ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์โดยเฉพาะในสภาพของการเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยการต่อสู้ดิ้นรนควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สมัยใหม่ เพราะจะช่วยให้บุคคลได้ระบายออกทางความรู้สึก

ผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจได้ดี สามารถพัฒนาปรับตัวด้านสังคมที่ดีขึ้นและพร้อมที่จะประกอบกิจวัตรในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีชีวิตอย่างสุขสมบูรณ์ในสังคมได้เป็นอย่างดี

การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกระบวนการสำรวจจากความสามารถของตนเองโดยการใช้การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้เข้ากับจังหวะและดนตรี เพื่อหาข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข ครูทุกคนควรตระหนักว่าเด็กควรได้รับการพัฒนาทักษะทางกลไกพร้อม ๆ กับด้านอื่น ๆ (พิชิต ภูติจันทร์, 2523 : 1) ซึ่งกลุ่มศิลปวัฒนธรรมเพื่อเยาวชน "มายา" กล่าวว่า ผู้ใหญ่ทั้งหลายควรคำนึงถึงเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของเด็ก ๆ และการส่งเสริมการเคลื่อนไหวให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งไม่ใช่เพียงเพื่อความคล่องแคล่วว่องไวทางร่างกาย หรือความสง่างามแข็งแรงและการควบคุมอวัยวะต่าง ๆ ได้ดีเท่านั้น แต่รวมถึงพลังของความคิด จิตใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการด้วย

สำเร็จ มณีเนตร (2520 : 1) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายควรเป็นการสำรวจ (Exploration) เพื่อค้นหาและแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ จากการค้นคว้า ปรากฏว่าเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลโดยทั่วไปยังขาดทักษะเบื้องต้นเกี่ยวข้องของการเรียนรู้ (Learning) ทักษะทางกลไกนี้เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่สำคัญ การเคลื่อนไหวและจังหวะจะช่วยสร้างประสบการณ์ในการพัฒนาศักยภาพทางกลไกแก่เด็กได้อย่างมากมาย

นอกจากนี้ มัทธนี ตูลยาทร (2522 : 63) ได้กล่าวถึง กิจกรรมเข้าจังหวะว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาอวัยวะทุกส่วนของเด็กให้มีความสัมพันธ์อันดีในการเคลื่อนไหว ส่งเสริมให้เด็กได้รับความสนุกสนานกล้าแสดงออก ตามความคิด อารมณ์ต่าง ๆ และจินตนาการของตนเองเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงอารมณ์ไม่ติดขัด ๆ โดยไม่ต้องการก้าวร้าวผู้อื่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนาทางด้านภาษาและสังคม ความร่วมมือในหมู่คณะ ช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กและเด็กมีมากขึ้น

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527 : 131 - 132) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเคลื่อนไหว พอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ช่วย让孩子เรียนรู้ในเทคนิคและวิธีการคิดค้นและแก้ปัญหาการเคลื่อนไหว หรือ ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมให้เด็ก มีประสบการณ์ด้วยการแก้ปัญหาการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายโดยวิธีการต่าง ๆ จะให้จึงเป็นโอกาสที่เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการและเทคนิคในการคิดค้นเหล่านี้ได้ดีด้วย
2. ช่วย让孩子ได้เรียนรู้การเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และสามารถ พัฒนาความสามารถในการเคลื่อนไหวเหล่านั้นให้ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น จนกระทั่งสามารถที่จะมี ทักษะในการเคลื่อนไหวในแต่ละอย่างได้เป็นอย่างดีต่อไป
3. ช่วย让孩子มีความรู้ และเข้าใจในความจำกัดของความสามารถการเคลื่อนไหว ของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดีว่าส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตนเองนั้น ส่วนใด มีความสามารถและมีความจำกัดในการเคลื่อนไหวอย่างไร และในขณะที่เดียวกันก็จะได้รับ ความสามารถและความจำกัดเหล่านั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์เหมาะสมต่อไป
4. ช่วย让孩子ได้มีการพัฒนาในทางสร้างสรรค์ และรักษาไว้ซึ่งความสามารถ ในทางสร้างสรรค์นั้น ๆ ทั้งนี้เพราะว่าการเรียนแบบวิธีคิดค้นการเคลื่อนไหวนั้นเป็นกิจกรรม ได้เด็กได้แก้ปัญหาการเคลื่อนไหวของร่างกายด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะ ช่วยให้มีการพัฒนาในการสร้างสรรค์ และรักษาไว้ซึ่งความสามารถนี้ในตัวเด็กได้เป็นอย่างดี
5. ช่วย让孩子เข้าใจประโยชน์ของการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ เป็นอย่างดี ทำให้สามารถนำประโยชน์ในการเคลื่อนไหวเหล่านั้นไปใช้กับชีวิตประจำวันของ ตนเองต่อไป เช่น สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในทางนันทนาการในเวลาว่าง เป็นต้น
6. ช่วย让孩子ได้เรียนรู้และมีความรู้สึกรักชอบการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากในชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมในเมื่อปัจจุบันที่เต็มไปด้วย เครื่องผ่อนแรง ดังที่เป็นอยู่ การที่จะช่วยให้เด็กมีความรักในการเคลื่อนไหว หรือ ออกกำลังกาย ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย นับว่ามีความสำคัญที่สุด
7. ทำให้เด็กได้เรียนและเข้าใจลักษณะและความหมายของการเคลื่อนไหวส่วน ต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดี สามารถเรียกชื่อลักษณะการเคลื่อนไหวเหล่านี้ได้ถูกต้อง ต่อไป

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหวและจังหวะ มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพราะเด็กจะได้เรียนรู้ จากการเคลื่อนไหว ตลอดจนความรู้สึกรักนึกคิด และจินตนาการ ทำให้เด็กเกิดความคิด การแสดงออก อารมณ์ จากตัวของเด็กเองได้อย่างอิสระ

หลักการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527 : 146 - 147) การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้น ช่วยให้เด็กมีโอกาสมีพัฒนาการทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกตระหนักในความสามารถของด้านต่าง ๆ ของร่างกายของตนเอง ตลอดจนที่จะช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการในทักษะการเคลื่อนไหว ผู้สอนควรจะได้พิจารณาหลักที่สำคัญต่อไปนี้เป็นแนวทางประกอบคือ

1. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย ควรจะเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่เป็นไปตามธรรมชาติ ของเด็กวัยนี้ เช่น การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ มีการก้ม การเงย การบิดลำตัว
2. เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ต้องการการเคลื่อนไหวและอยากรู้้อยากลองความสามารถในการเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ ของร่างกายของตนเองตลอดเวลา ฉะนั้นครูควรจะให้จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพื่อสนองความต้องการของเด็กวัยนี้ให้เพียงพอ
3. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวให้เด็กวัยนี้ เด็กควรจัดให้เด็กมีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และให้เป็นไปตามลักษณะและธรรมชาติของการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหล่านั้นอย่างแท้จริง
4. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว ควรให้เป็นไปในลักษณะของการสร้างสรรค์ให้มากที่สุด โดยครู ควรจะตั้งปัญหาให้เด็กคิดเองและลองทำเอง มากกว่าที่ครูจะเป็นผู้สาธิตหรือบอกให้ทำตาม
5. กิจกรรมการเคลื่อนไหว ควรจัดเป็นกิจกรรมแบบที่มีความหมายต่อเด็ก ให้เด็กมีความเข้าใจและเห็นความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันที่ต้องใช้หรือประสบในชีวิตประจำวันด้วย โดยครูจะได้เน้นในแง่ของปริมาณและคุณภาพของการเคลื่อนไหว เหล่านั้นด้วยควบคู่กันไป

6. การจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของร่างกายโดยส่วนรวมเป็นสำคัญก่อน เช่น ใช้กล้ามเนื้อลำตัว และจึงใช้กล้ามเนื้อแขนและขา

7. ควรส่งเสริมให้เด็กได้ตระหนักในความสามารถในการเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ ของร่างกายที่ตนเองสามารถที่จะทำได้เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองให้มากที่สุด ควบคู่กับการเคลื่อนไหว

8. ควรให้เด็กมีความเข้าใจตระหนักในความแตกต่างระหว่างความสามารถของแต่ละคน เด็กแต่ละคนจะมีอัตราการเรียนรู้หรือการพัฒนาทางด้านความสามารถในการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหล่านี้แตกต่างกันและนั่นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหล่านี้แตกต่างกัน ฉะนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหล่านี้แต่ละคนจะเป็นไปตามอัตราการเรียนของตนเอง

9. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวของเด็ก ควรจะเป็นไปในบรรยากาศที่มีความสนุกสนานและทำหายตลอดเวลาดำเนินกิจกรรม

10. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ควรจะเป็นไปตามความสามารถของเด็กเองไม่ควรจะเป็นในลักษณะการบังคับเด็ก

11. เด็กควรจะได้รู้จักชื่อการเคลื่อนไหวเบื้องต้นต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในขั้นสูงต่อไป

พวงทอง ไสยวรรณ (2530 : 65) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวว่าควรได้กระจายอยู่ภายในห้อง และการเคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก

1. ควรเริ่มการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ ไม่ควรมีระเบียบและวิธีการที่ยุ่งยากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้อง และการเคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก

2. ครูควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างมีอิสระ และเป็นไปด้วยความนึกคิดของเด็กเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. พยายามใช้สิ่งของที่อยู่กับใกล้ตัวเด็ก เศษวัสดุต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เศษผ้า เศษเชือก ท่อนไม้ เมล็ดพืช มาเป็นอุปกรณ์ในการเคลื่อนไหวและให้จังหวะ

4. ครูควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเมื่อเปลี่ยนท่าหรือหยุดให้เด็กได้ทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

5. ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระในห้องที่จัดกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึก
อบอุ่น เพลิดเพลิน

6. ครูไม่ควรบังคับเด็กเข้าร่วมในการกิจกรรม เด็กที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมจะค่อย ๆ
เข้ามาร่วมกิจกรรมเอง

7. หลังจากเด็กได้ทำกิจกรรมออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว สิ่งสำคัญที่ครูควร
ให้เด็กได้เรียนรู้อีกอย่างหนึ่ง คือการพักผ่อนหลังจากการออกกำลังกาย ครูอาจให้เด็กนอน
เล่นบนพรมภายในห้องโดยไม่ต้องเคลื่อนไหวชั่วคราวหรือให้เด็กเล่นสมมติเป็นตุ๊กตา ครูอาจเปิด
เพลงจังหวะช้า ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

8. ครูต้องเตรียมจัดบทรียนทุกครั้งที่ให้เป็นที่น่าสนใจ เกิดความสนุกสนาน
และทำกิจกรรมนี้ทุกวัน วันละประมาณ 15 - 20 นาที

จะเห็นได้ว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะนั้น จะต้องคำนึงถึง
ตัวเด็กและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถของตนเอง การสร้างบรรยากาศอิสระใน
ห้องเรียนจะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เพลิดเพลิน และสนุกสนาน

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 3) กล่าวว่า

ครูควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะดังนี้

1. สนับสนุนให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. ครูควรสร้างบรรยากาศที่จะช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการเล่นกล้าแสดงออก
และมีความสุขสนุกสนาน
3. ไม่ควรชี้แนะเด็กในเรื่องความคิดมากเกินไป แต่ควรพูดในเชิงเสนอแนะเมื่อเด็ก
บางคนยังคิดไม่ออก
4. ก่อนที่กิจกรรมจะสิ้นสุดลง ครูควรให้เด็กพักผ่อนนิ่ง ๆ อย่างน้อย 2 นาที โดยให้
เด็กนั่ง หรือนอนลงถ้าพื้นสะอาดให้เด็กอยู่ในท่านั่ง ไม่เคลื่อนไหวสักครู่ จะเป็นการพักผ่อนหลัง
จากการออกกำลังกาย
5. ควรจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ วันละไม่น้อยกว่า 15 - 20 นาที
6. ในระยะแรกควรให้เด็กออกมาทำกิจกรรมทีละกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 10 คน แต่ใน
ระยะต่อไปเมื่อเด็ก เข้าใจสัญลักษณ์กิจกรรมและอาจเพิ่มจำนวนเด็กมากขึ้น

7. ครูอาจใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสัมพันธ์กับทักษะทางคณิตศาสตร์ เช่น เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ครูสั่งให้เด็กจับกลุ่ม จำนวน 3 คน

มีทนี ทูลยาธร (2522 : 71) ได้กล่าวว่า ขณะดำเนินการเข้าจังหวะครูควรเอาใจใส่สนใจ สังเกตและศึกษาพฤติกรรมของเด็ก ๆ ทุกคน ถ้าพบเด็กที่อายุน้อยไม่ยอมพูด หรือไม่สามารถแสดงออก ครูไม่ควรบังคับ ครูควรให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษ พยายามส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ใช้วิธีให้ตอบคำถามง่าย ๆ ที่ครูมั่นใจว่าเขาตอบได้ หรืออาจให้เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงเป็นกลุ่ม จากความรู้สึกอายที่ไม่กล้าแสดงออกของเขาในตอนแรกจะค่อย ๆ เปลี่ยนเกิดความมั่นใจตัวเองขึ้นทีละน้อย เกิดความรู้สึกอยากเรียน อยากทำและอยากแก้ปัญหามากขึ้น

เท่าที่กล่าวมาครูมีบทบาทสำคัญมากในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะการคิด มีอิสระด้านความคิด มีโอกาสในการแสดงออก และช่วยเสริมความมั่นใจในตัวเองแก่เด็ก ทั้งนี้เพื่อนสนับสนุนให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

พัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 57 - 58) กล่าวว่า เด็กอายุ 2 - 6 ขวบ ซึ่งอยู่ในวัยเด็กตอนต้นมีการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ (Locomotor) มากขึ้น เด็กสามารถเดินได้อย่างมั่นคง เพราะมีการเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา และเพิ่มทักษะอื่น ๆ เช่น วิ่ง กระโดด ปีน ป่าย ฯลฯ รวมทักษะที่ใช้มือ เช่น การขว้าง การรับ เด็กวัยนี้ควรได้รับการส่งเสริมด้านการเคลื่อนไหวแบบต่าง ๆ อยู่เสมอ (Singer. 1976 : 238)

ในการส่งเสริมการเคลื่อนไหวและจังหวะ การคำนึงถึงพัฒนาการทางร่างกาย ด้านกล้ามเนื้อใหญ่ดังนี้

อายุ 2 - 3 ขวบ เด็กสามารถเดินได้อย่างแข็งแรงมั่นคง เดินถอยหลังได้ ยืนขาเดียว โยนลูกบอลโดยใช้ข้อมือและแขน ทำท่าทางเคลื่อนไหว เมื่อได้ยินจังหวะเพลงวิ่งไปข้างหน้าได้คล่อง ใช้เท้าทั้งสองกระโดดอยู่กับที่ได้ เดินเขย่งเท้าได้

อายุ 3 - 4 ขวบ ขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ ยืนขาเดียวได้นานขึ้น กระโดดขาเดียวได้ โยนลูกบอลระยะไกลได้ 1 เมตร รับลูกบอลด้วยมือทั้งสองข้าง แกว่งแขนและขาไปตามจังหวะ เพลง

อายุ 4 - 5 ขวบ กระโดดสลับเท้า กระโดดข้ามสิ่งกีดขวางที่ไม่สูงนัก เดินต่อเท้า ถอยหลัง ขว้างโยนลูกบอลและรับลูกบอล รับลูกบอลกระดอนจากพื้น แสดงท่าทางเคลื่อนไหว ตามจังหวะได้

อายุ 5 - 6 ปี เมื่อวิ่งอย่างรวดเร็ว สามารถหยุดได้ทันที รับลูกบอลที่กระดอนขึ้น ได้ด้วยมือทั้งสองกระโดดขาเดียวตรงไปข้างหน้า เดินต่อเท้าถอยหลังบนเขื่อนไม้หรือบนกระดาน แผ่นเดียว เดินตามจังหวะเพลงหรือตามจินตนาการ

อาจกล่าวได้ว่า เด็กปฐมวัย หรือเด็กก่อนวัยเรียน เป็นวัยที่เหมาะสมในการฝึก การเคลื่อนไหว เพราะธรรมชาติของเด็กโดยทั่วไปมักจะชอบการเคลื่อนไหว จำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูผู้สอน ควรเข้าใจถึงพัฒนาการเหล่านี้ของเด็ก และรู้หลักการจัดกิจกรรมเพื่อสามารถ ส่งเสริมให้เหมาะกับโครงสร้างของร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

*ลำดับขั้นในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย

พวงทอง ไสยวรรณ (2530 :145 - 150) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว สำหรับเด็กปฐมวัยประสบผลสำเร็จ มีคุณค่าและเด็กได้รับความสนุกสนานมาก ถ้าครูมีการ วางแผนการจัดกิจกรรมที่ดี ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวแต่ละครั้งควรมีดังนี้

ขั้นที่ 1 ขึ้นอบอุ่นร่างกาย (วอร์ม) อาจทำได้โดยครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น เอียงคอ ถีบตัว โยกหน้า โยกหลัง หมุนหัวไหล่ ให้เข้ากับจังหวะเพลง ในขั้นตอนนี้ ครูอาจให้เด็กยืนอย่างอิสระไม่ต้องอยู่ในแถวหรืออาจให้เด็กเคลื่อนไหวไปไหนมาไหนได้ ให้เข้ากับจังหวะเพลง

ขั้นที่ 2 ขึ้นปฏิบัติตามคำสั่ง ขั้นนี้เป็นการสอนตามที่ครูตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ซึ่งอาจจะ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการฟังสัญญาณ การใช้จินตนาการ การเรียนรู้จังหวะ การทรงตัว การบริหารร่างกาย ฯลฯ ขั้นนี้ครูจะเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการที่จะพูด หรือหาวิธีที่让孩子ได้ เคลื่อนไหวร่างกายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อต่าง ๆ ของเด็ก ขั้นการสอนขั้นนี้อาจจะใช้สื่อต่าง ๆ มาเป็นเครื่องเร้าที่จะให้เด็กเคลื่อนไหวได้ เช่น อาจใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ ห่วง ไม้ไผ่ แห้งไม้ เขือก หรืออาจจะไม่ใช้สื่อประกอบการเคลื่อนไหวเลยก็ได้

ขั้นที่ 3 เกมการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวทุกครึ่งควรจบลงด้วยกิจกรรมที่สนุกสนาน
ประทับใจเด็ก กิจกรรมนั้นอาจมีการแข่งขันกันบ้าง กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นเกมหรือการ
ละเล่นสั้น ๆ ที่มีเกณฑ์หรือกติกาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

นอกจากนี้ เขียวพา เศษะคุปต์ (2525 : 155) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับครูว่า

1. ให้โอกาสและเนื้อที่เด็กได้เคลื่อนไหว
2. สังเกตการเคลื่อนไหวและจังหวะของเด็กให้เด็กได้เคลื่อนไหวขณะที่ครูเล่น
เครื่องดนตรี เช่น เปียโน เล่นเครื่องเล่นดนตรี หรือตบมือตามจังหวะ
3. ช่วยให้เด็กเปลี่ยนแปลงจังหวะการเคลื่อนไหวตามจังหวะของตัวเอง เป็น
การเคลื่อนไหวตามที่ครูเคาะ
4. ครูเคาะจังหวะลักษณะต่างกัน ให้เด็กเคลื่อนไหวตาม เช่น ช้า - เร็ว
ดัง - ค่อย ๆ ฯลฯ
5. เล่นเพลงต่าง ๆ แล้วให้ตัวเด็กเคลื่อนไหวได้ตอบ โดยให้จังหวะนั้นสม่ำเสมอ
และง่ายต่อการรับฟัง ควรให้เด็กได้มีโอกาสฟังดนตรีและจังหวะก่อนทุกครั้งแล้วจึงให้เด็กได้
เคลื่อนไหวหรือทำท่าทางประกอบโดยคิดว่าจะทำอย่างไรด้วยตนเอง ทำทางที่เด็กจะ
เคลื่อนไหวประกอบดนตรี ได้แก่ การเดินตามจังหวะ การวิ่ง การกระโดด การเขย่งก้าว
กระโดด การหมุนตัว การควม้ม่า ฯลฯ
6. อย่าคาดหวังว่าเด็กทุกคนจะตอบสนองเท่าเทียมกัน โดยครูควร
เข้าใจว่า

6.1 เด็กบางคนอาจชอบแสดงท่าตามลำพัง หรือในกลุ่มเด็ก ๆ

6.2 การเคลื่อนไหวบางชนิด เช่น การกระโดดต้องอาศัยการควบคุมกล้ามเนื้อ
มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ เด็กอายุ 4 - 5 ขวบ เพียงบางคนเท่านั้นที่จะทำได้ ดังนั้นจึงควรให้
อิสระแก่เด็กได้เลือกแสดงท่าตามที่เขาต้องการ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ มีส่วนทำให้เด็กเกิดความ
มั่นใจในตนเอง เพียงแต่ตัวครูควรหาวัสดุต่าง ๆ มาช่วยให้กิจกรรมน่าสนใจ นอกจากนี้
ครูก็มีความสำคัญ เช่น ให้ความรัก ความอบอุ่น ความเป็นกันเองกับเด็ก ให้เด็กได้แสดง
ออกอย่างอิสระ ไม่บังคับเด็ก แต่ควรเอาใจใส่เด็กเหล่านั้นเป็นพิเศษ โดยใช้กลวิธีต่าง ๆ
เด็กจะค่อย ๆ เปลี่ยน และเกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้น

กิจกรรมพื้นฐานการเคลื่อนไหวและจังหวะ

คุรุภัณฑ์ บริพัตร ณ อยุธยา (2522 : 12 - 13) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมพื้นฐานการเคลื่อนไหวและจังหวะ มีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ สำหรับในการวิจัยของเด็กปฐมวัยครั้งนี้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การรู้จักส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

การเตรียมร่างกายให้พร้อมทุกส่วน เพื่อให้มีความคล่องตัวถือว่าเป็นการปูพื้นฐานเบื้องต้นที่สำคัญอย่างหนึ่ง เด็กต้องรู้ว่าร่างกายแต่ละส่วนเคลื่อนไหวอย่างไร และมากน้อยสักเพียงใด ร่างกายเป็นเครื่องมือของการเคลื่อนไหว เด็กจะต้องฝึกหัดให้เข้าใจถึงลักษณะสภาพและการใช้ร่างกายของตนเองว่าตนสามารถเคลื่อนไหวแต่ละส่วนได้อย่างไร ร่างกายส่วนไหนเรียกว่าอะไรอยู่ตรงไหน มีขนาด สั้นยาว เล็กใหญ่ แบนกว้าง อย่างไร เช่น ใจ งอ บิด เบี้ยว เอียง หรือยับเขยื้อนส่วนใดได้บ้างให้เด็กหัดเอง ลองเอง การฝึกหัดเช่นนี้เป็นการเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บริเวณและเนื้อที่

การเคลื่อนไหวนั้นไม่ว่าจะเป็นเพียงการยับเขยื้อนร่างกายบางส่วนหรือการเคลื่อนตัวย่อมต้องการบริเวณและเนื้อที่ที่จะเคลื่อนไหว ได้จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งอยู่ตลอดเวลา บริเวณเนื้อที่จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเคลื่อนไหว

3. ระดับของการเคลื่อนไหว

ระดับของการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวทุกชนิดหากไม่มีการเปลี่ยนระดับความสวยงาม ความสมดุล ความเหมาะสมและท่าทางที่หลากหลายจะไม่เกิดขึ้น จะปรากฏแต่ความจำเจซ้ำซาก ความแข็งกระด้าง ไม่น่าดู ท่าของนาฏศิลป์ต่าง ๆ ที่คงจะมีการเปลี่ยนระดับของการเคลื่อนไหวตลอดเวลา เช่น เชิงอสนี หรือรำกลองยาว มีการก้ม เงย แขนโยก ขึ้นลง มียืน นั่ง กระโดด ฯลฯ การเปลี่ยนระดับทำให้เกิดท่าทางและการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันออกไป การที่เราให้เด็กเคลื่อนตัวทั้ง 3 ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะปกติจะเคลื่อนตัวอยู่ในระดับเดียวเท่านั้น การเริ่มปูพื้นฐานครูจึงต้องใช้เทคนิควิธี เช่น การสมมติให้เด็กเป็นสัตว์ สิ่งของ อะไรก็ได้ที่สูงที่สุดหรือต่ำที่สุด การทำตัวเป็นลูกโป่งลอย ไขว้ไม้ร่วงลงสู่พื้น ฯลฯ เป็นการทำให้เด็กเข้าใจระดับเสียก่อน แล้วพยายามกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนระดับ

4. ทิศทางของการเคลื่อนไหว (Direction)

การเคลื่อนไหวย่อมมีทิศทางไปข้างหน้า ไปข้างหลัง ไปข้าง ๆ หรือเคลื่อนตัวไปรอบทิศ (คือหมุนตัวไปทุกทิศทาง) ถ้าไม่ได้รับการฝึกไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ก็จะเคลื่อนตัวไปข้างหน้าแต่เพียงอย่างเดียว

ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็ก โดยให้เด็กเปลี่ยนทิศทางต่าง ๆ ตลอดเวลา จะช่วยให้ทุกคนเคลื่อนตัวไปโดยอิสระด้วยความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเอง

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527 : 136) กล่าวว่า การที่เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวเปลี่ยนทิศทางได้นั้น เด็กจะต้องได้รับความเป็นอิสระในการกระทำและความรู้สึก รวมทั้งการกระตุ้นด้วยปัญหาต่าง ๆ ไปสู่ปัญหาที่ยากขึ้น

5. การฝึกจังหวะ

ศุภณี บริพัตร ณ อยุธยา (2522 : 112 - 124) กล่าวว่า การทำจังหวะนั้น มิได้หมายถึงการกำกับจังหวะด้วยการตบมือ เคาะเท้า หรือใช้เครื่องให้จังหวะ อย่่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่หมายถึงการทำจังหวะด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นขยับเขยื้อน เคลื่อนไหวร่างกายส่วนใดส่วนหนึ่ง การเปล่งเสียงออกจากลำคอ การทำให้ร่างกายส่วนต่าง ๆ เกิดเสียงก็ได้ทั้งสิ้น การทำจังหวะแบ่งออกเป็น 4 วิธีดังนี้

5.1 การทำจังหวะด้วยการใช้ร่างกายส่วนต่าง ๆ (Body Percussion)
เริ่มต้นด้วยการให้ขยับเขยื้อนร่างกายตามจังหวะ เช่น พยักหน้า โคลงศีรษะ ขยับปลายจมูก เป่าแก้ม ขยับศอก ฯลฯ และฝึกให้ใช้ร่างกายที่ทำให้เกิดเสียงดังชัดเจนสลับด้วยกันคือ ตบมือ ตบตัก ตบเท้า และตักมือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถทำเสียงประกอบจังหวะให้ดังชัดเจนกว่าส่วนอื่น นอกจากนี้ยังมีการแตะสัมผัสร่างกายล้วน ๆ หรือสลับกับทำร่างกายให้เกิดเสียงโดยให้เด็กได้คิดเองหรือช่วยกันคิดก็ได้

5.2 การทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียง (Voice Percussion)

การทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียงก็คือ การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการทำจังหวะได้ อาจจะเป็นพยางค์ใด ๆ ทั้งที่มีความหมายและไม่มีความหมาย เช่น อ้อแอ้ ตุ่ม ตูบป่อง ฯลฯ หรือเป็นคำที่มีความหมายอาจเป็นชื่อคน สัตว์ สิ่งของ เช่น เด็ก ออกเสียง คำว่า มยุรี ก็เกิดเป็นจังหวะขึ้นในตัวของมันเอง

5.3 การทำจังหวะด้วยการใช้เครื่องเคาะจังหวะ เครื่องมือทุกชนิด ซึ่งเคาะ ตี ขยับ เขย่า ใช้ทำจังหวะได้ ควรให้เด็กได้สำรวจและหาเสียงจากเครื่องให้จังหวะให้ได้เสียงมากที่สุด

5.4 การทำจังหวะด้วยการเคลื่อนไหวไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวที่มีเสียงประกอบหรือการเคลื่อนไหวที่ไม่มีเสียงประกอบ เช่น การก้าวเท้าพร้อมตบมือ การย่อเข่า หรือการโยกตัว สลับซ้ายขวา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ถ้าทำซ้ำกันก็จะใช้เป็นจังหวะได้

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและจังหวะ

งานวิจัยในต่างประเทศ

โคแกน (Kogan. 1989 : 116) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนการสอนทางด้านพลศึกษา มีประโยชน์แก่เด็กประถม ถ้าเริ่มต้นได้เร็วเท่าใดก็จะเกิดผลกับเด็กเท่านั้น แต่ไม่มีการยืนยันถึงผลของการเคลื่อนไหวที่มีต่อสมองส่วนกลาง ผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวจึงยังอยู่บนพื้นฐานที่ไม่มั่นคง พอที่จะอธิบายว่า การเคลื่อนไหวสามารถใช้ในการบำบัดความไม่ปกติทางปัญญาได้ แต่สัมพันธ์กับทักษะทางกลไกและเนื้อหาสาระ รวมทั้งทักษะทางสังคม หากเด็กได้รับการส่งเสริมด้านการเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่ก็จะส่งผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กเป็นอย่างดี

คาริช (Calitz. 1988 : 17) ได้ศึกษาถึงศักยภาพและปัญหาของการใช้ภาษาของเด็กระหว่างการเตรียมกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการศึกษาสำรวจบริเวณการเคลื่อนไหว ในขณะที่เด็กสำรวจและเคลื่อนไหวไปในบริเวณต่าง ๆ และค้นหาสิ่งแวดล้อมซึ่งประโยชน์ของการที่เด็กได้เคลื่อนไหวนั้น ส่งผลต่อพัฒนาการและการเติบโตของเด็กและ คาริช ได้ศึกษาถึงการสื่อความหมายระหว่างครูกับเด็กในขณะที่จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้เด็กสามารถมีส่วนร่วมเพื่อบรรลุจุดหมายของการจัดกิจกรรมการศึกษาดังกล่าวใช้วิธีการสร้างรูปแบบการสอน รูปแบบนี้เป็นลักษณะการสอนแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเน้นการสำรวจและค้นพบตามแนวของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ซึ่งต้องอาศัยบทบาทครูในการเสนอแนะปัญหาและข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขและปรับให้ดีขึ้น ในสถานการณ์ที่ทดลองจัดที่โรงเรียนอนุบาลเป็นสำคัญ

หวาง (Hwang. 1987 : 190) ได้ศึกษาเพื่อทำการตรวจสอบประสิทธิภาพของการเคลื่อนไหวและการกระตุ้นทางดนตรีที่ใช้ในโปรแกรมศิลปะ ในด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์ และการสร้างสรรค์ทางศิลปะ ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการออกแบบโดยผ่านการเคลื่อนไหวหรือละครเชิงสร้างสรรค์มากระตุ้นความคิดของเด็ก เปรียบเทียบกับการกระตุ้นทางศิลปะด้วยการสอนแบบเดิมโดยใช้การตั้งคำถามทางภาษา ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การกระตุ้นด้วยการเคลื่อนไหวในบทเรียนเรียนศิลปะ มีประสิทธิผล เช่นเดียวกับการตั้งคำถามทางภาษา

วิลสัน (Wilson. 1985 : 1556-A) ได้ศึกษาศักยภาพของการเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์และการเต้นระบำ การศึกษาครั้งนี้เกี่ยวข้องกับลักษณะการเคลื่อนไหว การสื่อความรู้สึกของอารมณ์ด้วยท่าทางของนิสิตสาขาประถมศึกษาและพลศึกษา ซึ่งเรียนวิชาการเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ปีที่ 4 จำนวน 50 คน และนิสิตซึ่งเรียนทางด้านการเต้นประกอบเพลง จำนวน 38 คน นิสิตทั้งสองกลุ่มได้รับแบบสำรวจแบบบันทึกการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ โดยบันทึกว่าการได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวหรือเต้นประกอบเพลง หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยจำแนกชนิดและความถี่ของการกระทำ การตอบสนองต่อสิ่งที่กำหนดให้และข้อสรุปของแต่ละคน ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความตระหนักในด้านอารมณ์เป็นอันดับแรก และรองลงมาคือ ด้านร่างกายไม่แตกต่างกัน

เม็ทซ์ (Metz. 1987 : 3691 - A) ได้ศึกษาการเคลื่อนไหวตอบสนองดนตรีของเด็กปฐมวัยในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่มีโอกาสเลือกโดยวิธีทางธรรมชาติ โดยผู้วิจัยได้ยึดทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติของการเคลื่อนไหวในการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนอนุบาล วิจัยนี้เป็นวิจัยพื้นฐานซึ่งอาศัยทฤษฎีต่าง ๆ ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่โรงเรียนอนุบาล อริโซนา เด็กอายุ 2, 3, และ 4 ปี แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีโอเพ่นบันทึกเก็บข้อมูลได้วิเคราะห์พิจารณาเกี่ยวกับสถานการณ์ปฏิบัติสัมพันธ์ และผลที่ได้รับเกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตอบโต้ด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งอาศัย 3 ทฤษฎี ในการสังเกตการเคลื่อนไหวตอบสนองดนตรี ได้แก่ ทฤษฎีที่ 1 ประกอบด้วยทางด้านอารมณ์ ลำดับขั้นการพัฒนาการและลักษณะการเป็นผู้นำ ทฤษฎีที่ 2 ประกอบด้วยการแสดงเป็นตัวอย่างการอธิบายและการแนะนำทฤษฎีทั้ง 3 ประกอบด้วยการเคลื่อนไหวสนองต่อดนตรี และไม่มีดนตรี รวมทั้งหมด 7 ประการ ผลการสังเกต พบว่า การเคลื่อนไหวตอบสนองดนตรีในเด็กปฐมวัยนั้นเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น

งานวิจัยในประเทศ

สุนทรี สราญชาติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน มีความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ศรีสุตา คัมภีร์ภัทร (2534 : 85 - 86) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และการพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐานมีพัฒนาการด้านทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการเปรียบเทียบและด้านความเชื่อมั่นในตนเองนั้นแตกต่างกัน

เขาวนา คลม้วน (2535 : 74) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ และการจัดกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นิรัตน์ กรองสะอาด (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความหมายมีค่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหว และจังหวะมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย สามารถส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดและกล้าแสดงออกทางความคิดและท่าทางซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของความเชื่อมั่นในตนเอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ความหมายของดนตรี

แอลวิน (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2516 : 2/1 ; อ้างอิงมาจาก Alvin. 1966 : 97) กล่าวว่า ดนตรี หมายถึง เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ที่ได้รับการเรียบเรียงไว้อย่างมีแบบแผนเป็นเสียงที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ โดยเนื้อหาของดนตรี ถือเป็นภาษาสากลที่ทำให้ชนชาติต่าง ๆ สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่ต้องอาศัยคำพูด

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2524 : 5) กล่าวว่า ดนตรี เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงนกร้อง เสียงลมพัดใบไม้ เสียงร้องของเด็ก เสียงการเคลื่อนไหวร่างกายของคนหรือสัตว์ เสียงต่าง ๆ เหล่านี้ได้วิวัฒนาการมาเป็นภาษาพูด การตบมือและการก้าวเท้าอย่างมีลีลาจังหวะ และกลายเป็นการร้องเพลงและการเต้นไปตามจังหวะในที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็มีการสร้างเครื่องมือขึ้นมาใช้ประกอบการร้องเพลง และการเต้นดังกล่าว เช่น กรับ กลอง ขลุ่ย ปี่ ตลอดจนเครื่องสายตามลำดับ ดนตรีสมัยแรกเริ่มขึ้นนั้น มนุษย์ได้นำมาใช้กับวัตถุประสงค์เพื่อการบูชาภูตผีปีศาจ การทำงาน การกล่อมเด็ก ฯลฯ ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็นเพลงศิลป์ (Art Music) และเพลงพื้นเมือง (Folk Music) อันเป็นรากฐานสำคัญของการดนตรีในปัจจุบัน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า จุดเริ่มต้นของดนตรีก็คือ สภาพแวดล้อมรอบตัวมนุษย์นั่นเอง

ความสำคัญและคุณค่าของดนตรี

(เรณู โกศินานนท์. 2522 : 107 ; ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2513 : 253 ; Collingwood. 1982 : 3) กล่าวว่า ดนตรีเป็นสื่อภาษาสากลที่ทั่วโลกจะเข้าใจกันได้โดยไม่ต้องมีการขัดแย้ง ไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะ อายุ เป็นสื่อในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ยอมรับโดยไม่รู้ตัว จะเห็นได้ว่า ชีวิตของคนเราคลุกคลีอยู่กับเสียงดนตรีตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่การที่ทารกตั้งแต่แรกเกิด จะรู้สึกเพลิดเพลินชื่นชมและแสดงความพอใจ

จากการได้ยินเสียงขับกล่อมของมารดา ดังที่ เวอนิ และเคลลี (มณี เพือกวิไล. 2529 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Verny and Kelly. 1982 : 36) ได้รวบรวมงานเกี่ยวกับดนตรี ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการทางดนตรีของเด็กไว้ว่า ทารกในครรภ์สามารถมีปฏิกิริยาตอบสนองเสียงดนตรี โดยมีอัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้นภายใน 2 นาที เมื่อให้มารดาฟังเพลงโดยใช้หูฟัง (Headphone) และถ้าให้ทารกที่อยู่ในท้องฟังกล่องดนตรี (Sound Box) ที่วางบนท้องของมารดาจะมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยมีการเพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจเร็วขึ้นภายใน 5 วินาที นอกจากนี้ยังพบว่าทารกในครรภ์มีการเคลื่อนไหวมากขึ้นเมื่อได้ยินเสียงดนตรี ปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีของทารกในครรภ์ขึ้นอยู่กับความดัง ค่อย เสียงสูง ต่ำ และสภาพของทารกในครรภ์ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดิกคาสัน และชัตต์ (Dickason and Schutt. 1979 : 359) ที่กล่าวว่าทารกในครรภ์มีปฏิกิริยาต่อเสียงดนตรีแต่ละประเภทต่างกัน เช่น เมื่อได้ยินเสียงดนตรีบทหนึ่งของวิวาลดี (Vivaldi) ทารกที่กำลังบิดเกร็งตัว (Most Agitatea Fetus) จะค่อย ๆ สงบลง และถ้าได้ยินเสียงดนตรีบางตอนของ บีโธเฟน (Beethoven) หรือเพลงร็อกต่าง ๆ ทารกในครรภ์จะดิ้นรุนแรงขึ้น เป็นผลจากความดัง ความเร็ว ระดับเสียง (Pitch) และจังหวะของเสียงดนตรีที่ได้ยิน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ทารกมีการตอบสนองต่อเสียงดนตรี

ทวิป อภิสิทธิ์ (2521 : 25) คนตรีมีความผูกพันต่อมนุษย์อย่างมาก คนตรีมีอิทธิพลต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดสามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม คล้อยตาม เกิดสุนทรีระดมองโลกในแง่ดี ช่วยผ่อนคลายความเครียด ช่วยชะโลมจิตใจให้เยือกเย็น และในขณะที่ได้ยินดนตรีก็สามารถกระตุ้นให้คนเราเกิดอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ความรู้สึกและอารมณ์ของมนุษย์สามารถถ่ายทอดได้ด้วยการใช้ดนตรีเป็นสื่อ เช่น ความรักชาติ ก็จะออกมาให้รูปของเพลงปลุกใจ ความรักของชายหญิงก็ออกมาในลีลาของเพลงรักหวานซึ้ง หรือความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกก็จะออกมาเป็นเพลงกล่อมที่มีความไพเราะ อ่อนหวาน อ่อนโยน แผงไว้ด้วยความนุ่มนวลเหล่านี้ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2524 : 128) ซึ่งจังหวะ ลีลา และท่วงทำนองของเสียงดนตรีที่เกิดขึ้นจะมีอิทธิพล ทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น อารมณ์อ่อนไหว รัก เศร้า คึกคัก ร่าเริง หรือกระฉับกระเฉง นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงอิทธิพลของเสียงดนตรีอีกว่า เสียงดนตรีช่วยกล่อมเกลารูปนิสัยของมนุษย์ที่หยาบกระด้าง ก้าวร้าว โหดเหี้ยม ทารุณ ให้ผ่อนคลายลงได้

ฉะนั้นด้วยเหตุผลที่ว่ามนุษย์เรามีความเกี่ยวข้องกับดนตรีมาตั้งแต่แรกเกิด จนกระทั่ง วาระสุดท้ายของชีวิตไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่แรกเกิดที่ทารกได้ยินเสียงแห่งล่อลวงจากมารดา เมื่อโตขึ้น การจัดงานรื่นเริง จะมีดนตรีมาร่วมบรรเลงให้ความสนุกสนาน และสุดท้ายยังมีดนตรีแต่งให้ กับงานศพ จึงกล่าวได้ว่า ดนตรีนี้มีอิทธิพลและความผูกพันอย่างลึกซึ้งมากมาย จึงทำให้นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ นักจิตวิทยา นักศิลป์ นักปรัชญา ตลอดจนนักการศึกษาต่างได้นำดนตรี มาวิเคราะห์เพื่อนำประโยชน์มาใช้ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2516 : 2/1 - 2/2 ; สมโภชน์ รอดบุญ. 2518 : 1 ; Sackett and Fitzgerald. 1980 : 1845 - 1848) ดนตรีจึงเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คือเป็นทั้งศิลปศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ เป็นวิทยาการด้านใหม่ ๆ ของมนุษย์ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อย่างมหาศาล (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2516 : 2/2) นอกจากนี้เสียงดนตรียังมีอำนาจ กระตุ้นให้ร่างกายเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ เป็นปฏิกิริยาตอบสนองที่เกิดขึ้นเอง การขยับเท้า หรือการหายใจที่เร็วขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปฏิกิริยาตอบสนองที่อยู่นอกอำนาจจิตใจ (Alvin. 1966 : 99)

องค์ประกอบของดนตรี

ในด้านองค์ประกอบของดนตรี โกวีย์ ขันศิริ (2519 : 99) ได้แบ่งดนตรี (Music) ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ดนตรีทั่วไป (Entertainment Music หรือ Comereia Music) ซึ่งอาจเป็น เสียงที่ทำให้เกิดความสุขเกิดอารมณ์ต่าง ๆ อาจเป็นเสียงนกร้อง ลมพัด คลื่นกระทบฝั่ง เสียง เพลงของแม่กล่อมลูก เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง เป็นต้น

2. ดนตรีคลาสสิก (Divine Art) ผู้ฟังอาจต้องใช้เวลาในการฟังให้มากเป็นพิเศษ และค้นคว้าศึกษาถึงประวัติ และเนื้อหาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งมากขึ้น

การที่จะทำความเข้าใจดนตรีให้ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องรู้จักโครงสร้างของดนตรีเสียก่อน ว่า ประกอบขึ้นด้วยอะไรบ้าง ดนตรีเป็นลักษณะของเสียงที่ได้รับการจัดเรียบเรียงไว้อย่าง เรียบร้อยโดยมีแบบแผนและโครงสร้างที่ชัดเจน ดนตรีมีความแตกต่างกันไปตามชนิดหรือประเภท ขององค์ประกอบของดนตรี ดนตรีสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อบันดาลอารมณ์ของบุคคลในลักษณะ ต่าง ๆ ได้ตามความปรารถนา (Parriott. 1969 : 1724) ดนตรีมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ทำนอง (Melody) ทำนองของดนตรีที่มีความเกี่ยวข้องกับการรู้สึกตัวของบุคคลมากที่สุด (Parriott. 1969 : 1724) ผลของท่วงทำนองจะก่อให้เกิดผลดังนี้

1.1 ทำให้เกิดการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship) และลดความวิตกกังวล

1.2 ทำให้รู้สึกสงบ ผ่อนคลายความรู้สึกในส่วนลึกของจิตใจได้

1.3 ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. จังหวะหรือลีลา (Rhythm) จังหวะหรือลีลาของดนตรีมีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึก กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการโต้ตอบและเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะหรือลีลาของดนตรีได้เองโดยอัตโนมัติมากที่สุด (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2516) ลีลาของดนตรีที่มั่นคงจะทำให้มีความรู้สึกเชื่อมั่น ลีลาที่สงบบราบเรียบสม่ำเสมอจะให้ความรู้สึกพอใจ ปลดปล่อย และสงบ และลีลา ที่ไม่สม่ำเสมอที่จะทำให้เกิดความฉงน หรือสับสนได้ (Parriott. 1969 : 1724) ผลของลีลา จังหวะดนตรีที่มีต่อมนุษย์ คือ (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2511 : 119)

2.1 ช่วยให้เกิดสมาธิ (Concentration)

2.2 ช่วยให้เกิดการผ่อนคลายความเครียด

3. ความดังหรือความเข้มของเสียง (Volume Intensity) เสียงมีความหมายเกี่ยวข้องกับมนุษย์ มานานนับพันปี มนุษย์และสัตว์ได้ตอบกับเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพราะเกี่ยวข้องกับสัญญาณตอบรับที่มีในเสียงนั้น เสียงดังจะเร่งเร้าเตือนกระตุ้นอารมณ์และการทำงานของต่อมไร้ท่อ และสัมพันธ์ระบบประสาท สิมพาเธอริค เสียงเบาสงบจะทำให้เกิดความรู้สึกสบาย (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2516 : 2/5) ผลของความเข้มของเสียงก่อให้เกิดประโยชน์คือ (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2511 : 119)

3.1 ใช้เป็นสื่อให้เกิดสมาธิได้

3.2 กระตุ้นและลดความรู้สึกส่วนลึกทางจิตใจให้สงบหรือตื่นตัวได้

3.3 สร้างระเบียบควบคุมตนเองให้เหมาะสม

4. ความเร็วของจังหวะดนตรี (Tempo) ความเร็วช้าของจังหวะดนตรีโดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 50 mm. และ 120 mm., ต่อนาที (mm = Metronom เป็นเครื่องจับจังหวะทางดนตรีต่อนาที เปลี่ยนแปลงตามระดับของจังหวะต่าง ๆ) จังหวะปกติในการตอบรับของ

ร่างกายคนธรรมดาอยู่ระหว่าง 60 - 80 mm. ต่อหน้าที่ เกี่ยวกับการเดินและการเต้นของหัวใจ ความเร็วช้าของจังหวะ เมื่อนับเทียบจากเครื่องนับจังหวะ ถ้าเร็วกว่าการเต้นของหัวใจ เรียกว่าจังหวะเร็ว และจังหวะที่ช้ากว่าการเต้นของหัวใจ เรียกว่าจังหวะช้า จังหวะที่เร็ว จะเร้าความรู้สึก ทำให้ผู้ฟัง ตื่นเต้น ไม่สงบ และจังหวะช้ามีผลทำให้สงบ (ราไพพรรณ ศรีโสภาค. 2511 : 120)

5. การประสานเสียง (Harmony) เป็นการผสมประสานกันของเสียงหลายชนิด ที่มีลักษณะแตกต่างกันโดยมีสัจจะและท่วงทำนองที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน เช่น การขับร้อง ประสานเสียง หรือการประสานกันของเสียง เครื่องดนตรีต่างชนิดกัน (Parriott. 1969 : 1724)

6. ความกังวาลของเสียง (Sonority) เป็นส่วนประกอบที่บอกว่า เสียงมีความสมบูรณ์ต้องกังวาลภายในของเสียงแต่ละเสียงในแต่ละวรัมีมากน้อยเพียงใด เป็นประเด็นสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ประพันธ์เพลง (Composer) ได้ฝากความไพเราะไว้ในเพลง หรือฝากความรู้สึกที่เหมือนจากนรก (Limbo) ให้กับผู้ฟัง โดยผ่านความกังวาลของเสียงดนตรี (Parriott. 1969 : 1724)

7. ความรู้สึกของเสียงดนตรี (Expression of Music) เป็นความรู้สึกของดนตรีที่แสดงออกทำให้ทราบถึงอารมณ์และบรรยากาศของเพลง เช่น เศร้า อ่อนหวาน ร่าเริง สนุกสนาน รุกเร้าใจ (เรณู โกศินานนท์. 2522 : 43)

สรุปได้ว่าเสียงดนตรีเป็นเสียงที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้โดยตรง ดนตรีสามารถพัฒนาเด็กได้ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างไรก็ตามการที่ดนตรีจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กได้คั้งนั้น กิจกรรมดนตรีจะต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาวะของเด็ก ด้วย จึงจะเกิดผลดี เด็กที่มีนิสัยเก็บตัวและถอยหนี

1. ดนตรีเป็นกิจกรรมให้โอกาสในการแสดงออกเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น
2. ดนตรีช่วยให้มีจิตใจคลายกังวล มีอารมณ์พอใจ
3. ดนตรีเป็นสื่อในการแสดงความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ
4. ดนตรีช่วยให้มีความอดทน และสมาธิ
5. ดนตรีให้โอกาสแสดงออกตามความสามารถ และความพอใจ
6. ดนตรีให้โอกาสในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น

จากข้อความดังกล่าวมาแล้วข้างต้นว่า เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งในด้านอารมณ์ และความรู้สึกตั้งแต่แรกเกิด ดนตรีจึงนับเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งของเด็กปฐมวัยที่มีผลต่อ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่สำคัญของเด็ก ที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตที่สงบสุข เพราะดนตรีเป็น ศิลปศาสตร์อย่างหนึ่งที่มีความละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง ที่เด็กจะต้องใช้สมอง ใช้สมาธิ และความ อดทนในการรับรู้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524 : 129 - 132)

องค์ประกอบของดนตรีไทย

✓ สักต ภูเขาทอง (2532 : 27 - 29) กล่าวว่า ในดนตรีไทยนั้น องค์ประกอบทาง ดนตรีจะมีลักษณะเด่นเป็นเฉพาะของตนเอง จะแยกกล่าวโดยละเอียด ดังนี้

จังหวะ

จังหวะของเพลงถือว่ามีความสำคัญยิ่ง เราอาจเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า เพลงที่ไม่เป็น ทำนองแต่มีจังหวะก็พอฟังได้ แต่เพลงที่มีทำนองแต่ไม่มีจังหวะ คือจังหวะ ไม่นั่นเอง อาจฟังขัดหู โดยปรกติเพลงทั้งหลายมักจะกำหนดจังหวะไว้นั่นเอง นอกจากเพลงประเภทที่เป็นเพลง Classic ของชาวตะวันตก ที่อาจจะเปลี่ยนแปลงลักษณะของจังหวะเอาไว้โดยมีเครื่องหมาย กำกับไว้ด้วย หรือเพลงบางประเภทที่เป็นเพลงพื้นเมืองของบางประเทศ เช่น ชาติในแอฟริกา ตูรกี อินเดีย หรือเวียดนาม ที่บางเพลงไม่กำหนดจังหวะแน่นอน ซึ่งส่วนมากมักจะเป็น เพลงเดี่ยว ในเพลงไทยก็มีบางที่มีจังหวะไม่แน่นอน เช่น เพลงเชิดนอก เป็นต้น เครื่องดนตรี ที่พอจะหาจังหวะกับเพลงเชิดนอก ก็มักจะใช้ประเภทเครื่องหนังแต่เพียงอย่างเดียว

ทำไมเพลงจึงต้องมีจังหวะ หากเราสังเกตแวดวงของดนตรี ที่เรารู้กันว่าเป็นสัตว์ สังคมประเภทหนึ่ง คือต้องการการทำงานที่เป็นหมู่คณะ ต้องอาศัยความพร้อมเพรียงเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีเครื่องหมาย หรือสัญญาณใดที่จะทำให้หมู่คณะยึดเป็นหลักปฏิบัติ โดยพร้อมเพรียงกันอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางปฏิบัติ สัญญาณเหล่านี้อาจใช้เครื่องดนตรีที่มี เสียงดัง เช่น ฉิ่งในดนตรีไทย หรือใช้คนทาสัญญาณ ที่เรียกว่า วาทยกร หรือ Conductor ในดนตรีตะวันตก ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่คอยบังคับให้แกดนตรีปฏิบัติตามด้วยความพร้อมเพรียงกัน

องค์ประกอบของจังหวะ

ในจังหวะต่าง ๆ ของเพลงย่อมมีส่วนประกอบที่ทำให้จังหวะนั้นสมบูรณ์และเกิดอารมณ์ ต่อการฟัง ซึ่งจำแนกได้เป็น 4 อย่าง ดังนี้

1. Beat คือ การเคาะหรือการกระแทกนิ้ว ที่ทำให้เกิดเป็นเสียงที่นักดนตรีได้ยิน อาจใช้ไม้ ฉิ่ง ฉาบ เกราะ โกร่ง หรือมือก็ได้

2. Time คือ การกำหนดเวลาที่เท่ากัน ต่อการเคาะที่นักดนตรีทั้งหลายจะต้องรู้จัก ควบคุมเวลาที่เป็นจังหวะให้คงที่สม่ำเสมอ การควบคุมเวลาให้คงที่มีอยู่กับการแนะนำสั่งสอน แต่อยู่กับการฝึกจนกระทั่งมองเห็น

3. Tempo คือ การกำหนดความช้า - เร็วของเพลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของผู้บรรเลงว่าในเพลงหนึ่ง ๆ นั้น จะกำหนด ช้าเร็ว อย่างไร แค่นั้น ในเพลงไทยการบรรเลง มักจะกำหนดความเร็วคงที่ไว้แต่การเปลี่ยนแปลงความเร็วไปตามทฤษฎีของเพลง เช่น เพลงเถา เป็นต้น หรือความเร็วที่เปลี่ยนไปโดยอัตโนมัติ เช่น การบรรเลงเพลงไทยเริ่มแรก มักจะช้า แล้วค่อยเร็วขึ้นเมื่อถึงตอนปลาย ซึ่งที่จริงแล้วการกระทำเช่นนี้ มิใช่เป็นผลดีเลย เพราะเป็นการแสดงว่าผู้บรรเลงไม่สามารถควบคุมจังหวะให้คงที่ได้

4. Rhythm หรือ ลีลา หมายถึง เสียงยาว ๆ สั้น ๆ หรือหนัก ๆ เบา ๆ ซึ่งมี ประกอบอยู่ในส่วนของประโยคของเพลงและสลับสับสนกันไปตามวิถีทางแห่งการดำเนินของเพลง ควบกับจังหวะ ดำเนินไปเป็นระยะ ๆ ตามแบบฉบับของการประพันธ์เพลง

เครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดจังหวะ

สังัด ภูเขาทอง (2532 : 27 - 29) กล่าวว่า อันดนตรีไทย ที่นอกเหนือจาก เครื่องที่ทำให้เกิดท่วงทำนองแล้ว ถือว่าเป็นผู้ทำให้เกิดจังหวะทั้งสิ้น เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง เกราะ โกร่ง ข้อง กลอง เป็นต้น แต่เมื่อมาวินิจฉัยให้ลึกซึ้งของดนตรีที่ทำให้เกิด จังหวะเหล่านี้ ส่วนหนึ่งเป็นผู้ทำให้เกิดจังหวะที่แท้จริง ส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบจังหวะ และอีกส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบการบรรเลง

1. เครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดจังหวะที่แท้จริง ที่สำคัญที่สุดได้แก่ ฉิ่ง ฉิ่งนั้นเราถือว่าเป็นวาทะกรประจำวง ผู้ตีฉิ่งจะต้องเป็นผู้รู้ถึงลักษณะของเพลง ว่าเพลงอะไรควรตีฉิ่งอย่างไร และต้องมีความแม่นยำในจังหวะที่แท้จริง เพราะการให้จังหวะฉิ่งที่ไขว้เบา ย่อมทำให้วงดนตรี ชะงักหรือล้มได้ ฉิ่งถือว่าเป็นเครื่องดนตรีที่ปฏิบัติยากชิ้นหนึ่ง จะเข้าใจจังหวะที่แท้จริง ได้ต้องอยู่ ที่การฝึก มิใช่ทำตามทฤษฎี การตีฉิ่งมิได้ง่ายดังที่คนบางคนผู้ไม่เล่นทัศนในดนตรีไทย มักจะ กล่าวว่ เมื่อบรรเลงด้วยเครื่องมืออย่างอื่นไม่ได้ ขอเพียงเป็นคนตีฉิ่งก็พอ ซึ่งผู้ที่ตีต้องเป็นผู้ที่ เข้าใจจังหวะเป็นอย่างดีด้วย

2. เครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่เป็นอุปกรณ์จังหวะ คือ การผสมจังหวะให้เกิดความครึกครื้นสนุกสนานมากขึ้น เช่น ฉาบตีสะกิดหลอกล้อกับฉิ่ง ส่วนกรับมักนิยมตีให้เข้ากับจังหวะฉับของฉิ่งรวมทั้งโหม่งด้วย ไม่ว่าจะเป็นกลองทัด กลองแขก กลองมะลายู ตะโพน โทน-ระฆังนาสองหน้า หรือ เปิงมางคอก เป็นต้น อันล้วนแล้วแต่ทำหน้าที่ประกอบการบรรเลง

ลักษณะสำคัญของดนตรีไทย

สมุทธานัย นิเมเนติพันธ์ (2524 : 18) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของดนตรีไทยอยู่ที่จังหวะในการที่จะทำให้การขับร้องและบรรเลงดนตรีได้พร้อมเพรียงกัน นอกจากจะทำให้พร้อมเพรียงกันแล้วยังเป็นหลักให้ตรวจเพลงต่าง ๆ ได้ว่าเพลงนั้น ๆ มีกี่จังหวะ ชาติหรือเกินอย่างใด ก็ใช้จังหวะหน้าทับเข้าจับตามชนิดของเพลงนั้น เช่น เพลง 3 ชั้น ก็ใช้เพลงจังหวะ 3 ชั้น เข้าตรวจ เพลง 2 ชั้น ก็ใช้จังหวะหน้าทับ 2 ชั้นตรวจ

หลักสำคัญของเพลงไทยในอัตราจังหวะ 3 ชั้น 2 ชั้น และชั้นเดียวนั้น อยู่ที่เรื่องซึ่งตกอยู่ในจังหวะสำคัญ คือจังหวะหนัก ถือเป็นเสียงสุดท้าย ซึ่งตกพร้อมกับจังหวะสุดท้ายของจังหวะหน้าทับ

จังหวะ 1 ชั้น มีอัตรา เร็วมาก

จังหวะ 2 ชั้น มีอัตรา ช้ากว่า

จังหวะ 2 ชั้น มีจำนวนจังหวะช่วยเพิ่มขึ้นจากชั้นเดียวเท่าตัว แต่นับจังหวะได้เท่ากับแต่ช้ากว่า และลูกตกนั้นเป็นเสียงตรงกัน

จังหวะ 3 ชั้น มีอัตรายาวกว่า จังหวะ 2 ชั้น เท่าตัว สำหรับจังหวะย่อย แต่จังหวะใหญ่ มีจำนวนเท่ากัน แต่ช้ากว่าและลูกตกเสียงตรงกัน

การฟังดนตรีไทย ผู้ฟังจะต้องรู้จักวงดนตรีที่ฟังนั้น เสียก่อน วงปี่พาทย์ที่ตีด้วยไม้แข็ง ก็ย่อมมีเสียงแกร่งกร้าว มักบรรเลงค่อนข้างเร็วและโลดโผน วงปี่พาทย์ไม้นวมค่อนข้างช้า ไพเราะนุ่มนวล วงมโหรี จะต้องเป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนวงเครื่องสาย อาจมีได้ทั้งรุกเร้า รวดเร็ว ไพเราะนุ่มนวล การฟังดนตรีสำคัญอยู่ที่ทำนอง เพราะเครื่องดนตรีทุกชนิดย่อมมีทำนองของตัวเอง

ลักษณะของเพลงไทย

เรณู โกศินานนท์ (2522 : 53) กล่าวว่า เพลงไทยที่มีลีลาท่วงทำนองแสดงให้ทราบถึงอารมณ์และบรรยากาศของเพลง จะสังเกตได้จากท่วงทำนองเพลงตามลักษณะ ดังนี้

1. เพลงที่มีจังหวะช้า ท่วงทำนองเยือกเย็น ฟังแล้วไพเราะ เป็นชนิดของเพลงเศร้า เช่น ช้าโหย กบเต็น ฯลฯ
2. เพลงที่มีจังหวะช้าพอประมาณ ท่วงทำนองหนักแน่นแสดงถึงความมองอาจ สง่าผ่าเผยของผู้เป็นใหญ่ เช่น แขนกมอญ ครอบจักรวาล ฯลฯ
3. เพลงที่มีจังหวะรุดเร็ว แสดงอาการร่าเริง สนุกสนาน โกรธ เช่น ลิงโลด นาคราช กราวร่า ฯลฯ
4. เพลงที่ใช้แสดงความเคารพ อวยพร ประกอบพิธีทางศาสนา เช่น สาธุการ นางนาค มหาฤกษ์ มหาชัย ฯลฯ
5. เพลงแสดงภาษาสำเนียงของชาติต่าง ๆ เช่น ลาว จีน มอญ พม่า ฯลฯ
6. เพลงที่ประกอบอารมณ์รัก มีท่วงทำนองอ่อนหวาน เช่น ลีลากระตุ่ม โลม ฯลฯ
7. ท่วงทำนองเพลงที่ใช้สำหรับการต่อสู้มีจังหวะรุดเร็วใจ เช่น เชิด
8. เพลงสำหรับยกทัพ เช่น กราวนอก กราวใน และกราวต่าง ๆ
9. เพลงตามธรรมชาติ เสียงนก ลีลาว น้า เช่น ชมดงใน แม่ศรีทรงเครื่อง
10. เพลงหน้าพาทย์ คือเพลงที่ประกอบการรำโดยไม่ต้องร้อง แบ่งออกเป็นประเภท

ดังนี้

จากพวกกิริยาไปมามีเพลงรำ ดังนี้

1. เสมอ สำหรับการไปมาเข้าออกโดยธุรกิจตามปกติ
2. เพลงฉิ่ง สำหรับการไปมาอย่างนวยนาด กรืดกราย เช่น ไปชมสวน ไปเที่ยวสนุก
3. เชิด สำหรับการไปมาอย่างรีบร้อน
4. บาทสกุณี สำหรับการไปมาอย่างเป็นพิธีใหญ่หลวง (ใช้เฉพาะพระ)
5. พระยาเดิน สำหรับการไปมาของผู้สูงศักดิ์
6. เชิดฉาย สำหรับการไปมาของพระราม พระลักษมณ์
7. มรุกรับ สำหรับการไปมาของพระราม พระลักษมณ์
8. เสมอข้ามสมุทร

(เรณู โกศินานนท์. 2522 : 53)

นอกจากนี้ พุนพิศ อมาตยกุล (2518 : 18) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการฟังเพลงไทยว่า การที่เด็กไทยวัยประถม หรือมัธยมศึกษา ไม่ชอบเพลงไทยแท้นั้น ไม่ใช่เพราะเพลงไทยยาก แต่เพราะเด็กเหล่านั้นไม่ได้มีประสบการณ์ในการฟังเพลงไทยมากมาก่อน เรียกว่าฟังไม่พอที่จะซึมซาบเข้าไปในใจ เมื่อกระทรวงให้ครูนำเพลงทำนองฝรั่งมาสอน เพราะครูเองก็ไม่ชินกับเพลงไทยพอ ทั้งเด็กและครูก็เลยนิยมเพลงแนวตะวันตกไปเสียหมด ครั้นจะกลับมาขึ้นต้นเพลงไทย เด็กจำนวนหนึ่งก็จะรับไม่ได้โดยง่าย แต่อีกบางจำนวนพอรับได้ แต่ก็ไม่สนิท หูเท่ากับเด็กที่ได้ฟังมาตั้งแต่ยังตัวน้อย ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2522 : 4) กล่าวว่า โรงเรียนที่มีระดับก่อนวัยเรียนและระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งบริการทางการศึกษาประเภทเดียวที่รัฐจัดได้ครอบคลุมทั่วภูมิภาคและเป็นการบริการพวงวน จึงต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องสร้างโอกาสให้เด็กได้รับรู้ รับฟังเพลงที่มีคุณค่า เช่น เพลงไทย ที่เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่า เพื่อให้เด็กรู้จักคุณค่า ชื่นชม และธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดขึ้นจากจุดมุ่งหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 โครงการส่งเสริมการฟังเพลงไทยและดนตรีไทย จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานความจำเป็นที่โรงเรียนต้องถือเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์

ดนตรีไทยนับเป็นดนตรีประจำชาติ ที่มีความผูกพันกับชีวิต และสังคมของชาวไทยเป็นเวลายาวนานนับแต่อดีตกาลจะเห็นได้ว่า ดนตรีไทยมีบทบาท และอิทธิพลต่อคนไทยนับตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น งานโกนจุก งานบวชนาค งานแต่งงาน และงานมงคลต่าง ๆ ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากดนตรีไทยทั้งสิ้น เราควรจะถือได้ว่า ดนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชาติ และความเป็นไทย ซึ่งคนไทยทุกคนควรภูมิใจ (สมศรี บรรยายกิจ. 2532 : 1) ไฮวาร์ด ทอบแมน (Howard Taubman) นักการศึกษาดนตรี กล่าวว่า ไม่มีเด็กคนใดที่จะไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงดนตรีเว้นไว้แต่ว่า เด็กคนนั้นจะมีความพิการบางอย่าง ถ้าพ่อแม่สังเกตจะพบว่า เด็กตั้งแต่วัยทารกก็สามารถตอบสนองต่อเสียงดนตรีได้ โดยมีการเคลื่อนไหวเมื่อได้ยินเพลงช้า ๆ สม่่าเสมอ แต่ในบางครั้งอาจเห็นว่า เด็กไม่แสดงปฏิกิริยาตอบสนองเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเขากำลังฟังเพลงอยู่อย่างตั้งใจ และเสียงเพลงอาจกำลังซึมซาบเข้าไปในหัวใจ

ของเขามากเกินไปที่พ่อแม่จะตระหนักถึงก็ได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 134 ; อ้างอิงมาจาก Taubman. n.d) มนุษย์เราเกิดขึ้นมาพร้อมกับจังหวะซึ่งเห็นได้จาก จังหวะ การทำงานของร่างกาย เช่น จังหวะการหายใจ การเต้นของหัวใจ การไหลเวียนของโลหิต การพูดการเดิน ซึ่งจังหวะเหล่านี้การกระตุ้นเคยมาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ภายหลังคลอดแล้วสมองของการก่อกำเนิดที่หัดพูด รับรู้ต่อเสียงต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น เสียงดนตรีจะสอดแทรกความรู้สึกเข้าไปได้เป็นอย่างดี แบลคบิลล์ อัดมส์ คลอเวลล์ และเกรย์ (Blackbill Adams Clorwells and Gray) กล่าวว่า ทารกจะสงบลงได้ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นด้วยเสียงที่มีจังหวะต่าง ๆ (มณี เพือกวิไล. 2529 : 40 ; อ้างอิงมาจาก Robeck. 1978 : 156) ครั้นเมื่อเด็กโตขึ้นมีวุฒิภาวะ และการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ดนตรีก็ยังคงเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถของเด็กได้เป็นอย่างดี ดังที่ ซูซูกิ (Zuzuki) อาจารย์ที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่นกล่าวว่า การฟังดนตรีตั้งแต่วัยเด็กเป็นสิ่งสำคัญ เด็กควรมีโอกาสได้ฟังดนตรีที่ดีและซ้ำ ๆ กัน เพราะดนตรีก็เหมือนภาษาพูดของมนุษย์ ถ้าเด็กได้ยินเสียงดนตรีตั้งแต่แรกเกิดก็เท่ากับเด็กได้พัฒนาการรับรู้เสียงดนตรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสอดคล้องกับแอลเมอร์เชลล์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2524 : 189 ; อ้างอิงมาจาก Allmershell. n.d) ที่กล่าวว่า เด็กในระยะก่อนเข้าโรงเรียนหรือระดับอนุบาลควรได้ยินเสียงดนตรีให้มาก และสม่ำเสมอ เพราะเด็กสามารถรับรู้เสียงดนตรีที่เขาฟังพอใจก็จะช่วยให้เขาเกิดความรู้สึกและเกิดอารมณ์ในทางที่ดี

ดนตรีกับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537 : 503) กล่าวว่า ในเด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในช่วงอายุประมาณ 3 - 6 ปี ในวัยนี้มีวุฒิภาวะ และความพร้อมในการที่จะรับรู้ และซาบซึ้งกับเสียงดนตรีได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการที่เด็กมีอารมณ์หงุดหงิด แต่เมื่อเด็กได้ฟังเพลงสักรู เด็กจะค่อย ๆ คลายความหงุดหงิดลง เพราะความไพเราะของเสียงดนตรี สีสาว ตลอดจนท่วงทำนอง จะช่วยกล่อมอารมณ์ของเด็กให้เกิดความเพลิดเพลินตามไปด้วย

ดนตรีไม่ว่าจะเป็นดนตรีชนิดใดย่อมมีบทบาทสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยเสมอ ดังที่ (ณรุธิ์ สุทธิจิตต์. 2532 : 11 - 12) ได้กล่าวว่า

1. ดนตรีช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
2. ดนตรีช่วยพัฒนาด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของเด็ก
3. ดนตรีช่วยด้านปัญญา เป็นสื่อทำให้เด็กคิด และช่วยพัฒนาการรับรู้ ตลอดจน

เชื่อมโยงแนวความคิดต่าง ๆ

4. ดนตรีช่วยพัฒนาภาษา
5. ดนตรีช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย เช่น การเข้าจังหวะ จะช่วยพัฒนาทางด้านกล้ามเนื้อต่าง ๆ

6. ดนตรีช่วยพัฒนาเอกลักษณ์บุคคล เนื่องด้วยประสบการณ์ทางดนตรีทำให้เด็กเข้าใจและรู้สึกถึงความสามารถของตนเอง และยังช่วยให้เด็กเข้าใจเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนด้วย

7. ดนตรีช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์สุนทรีย์ โดยการตอบสนองต่อองค์ประกอบดนตรี เช่น ท่วงนองจังหวะ ทำให้เด็กมีจิตใจเจริญงอกงาม

ดังนั้นการนำดนตรีไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะ ให้เด็กได้เคลื่อนไหวตามจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทยล้วน ๆ ก็น่าจะเป็นผลดีสำหรับเด็กปฐมวัย ตลอดจนครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้รู้จักคุณค่าของดนตรีไทย เพื่อดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

งานวิจัยในต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก แห่งสหรัฐอเมริกา ได้มีการทดลองให้นักศึกษาทำข้อสอบในขณะที่เดียวกันก็เปิดเสียงดนตรีคลอไปด้วย ผลปรากฏว่านักศึกษาที่ทำข้อสอบที่มีเสียงดนตรีคลอไปด้วยทำคะแนนได้ดีกว่านักเรียนที่ทำข้อสอบโดยไม่มีเสียงดนตรี (ไทยรัฐ. 2532 : 6 ;

อ้างอิงมาจาก New York University. n.d.)

เทอร์แมน (Thurman) ได้เปิดดนตรีให้มารดาที่ตั้งครรภ์ฟังอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ผลปรากฏว่าเด็กที่คลอดออกมาพัฒนาการทางร่างกาย และไอคิวสมองสูงกว่าเด็กทั่วไปเลี้ยงง่าย มีอารมณ์แจ่มใส และมีความผูกพันกับมารดาอย่างมาก (ชัยรัตน์ บัณฑุรอำพร.

2534 : 34 - 36)

แฟรงเกนเบอร์เกอร์ (Frankenberger. 1979 : 143) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมแบบผ่อนคลายกับเด็กที่มีการเรียนรู้ช้า และมีความก้าวร้าว ผลปรากฏว่า การใช้ดนตรีร่วมกับการฝึกอบรมแบบผ่อนคลายช่วยให้เด็กมีการเรียนรู้ดีขึ้น และมีความก้าวร้าวทางอารมณ์ลดลง

ริชแมน (Richman. 1976 : 5379-B) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำงานโดยใช้ดนตรีประกอบกันกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนปัญญาอ่อนอย่างมาก 30 คน โดยให้ทำงานที่ต้องใช้มืออย่างช้า ๆ และเป็นงานที่คล้ายคลึงกับชนิดของงานในโรงงาน เปรียบเทียบกับการทำงานที่ไม่ใช้ดนตรีประกอบ พบว่า การใช้ดนตรีประกอบช่วยปรับปรุงการทำงานได้เป็นอย่างมาก

งานวิจัยในประเทศไทย

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อเร้ากับวิธีการสอนแบบธรรมดา พบว่า ดนตรีเป็นสื่อเร้าหรือกระตุ้นทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกนึกคิด เกิดจินตนาการ และสามารถเขียนถ่ายทอดออกเป็นภาพเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อเร้าในการสอน เพราะทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจไม่ตึงเครียด

มณี เพือกวิไล (2529 : 40) ได้ศึกษาผลของการใช้ดนตรีกระตุ้นต่อการเจริญเติบโตของทารกคลอดก่อนกำหนด ผลปรากฏว่าเด็กจะมีปฏิกิริยาตอบรับกับเสียงเพลงทั้งทางพฤติกรรม และร่างกายในทางที่ดีขึ้นมาก เสียงเพลงที่นุ่มนวลจะทำให้เด็กมีอาการสงบเงียบ ร่างกายเจริญเติบโตดีขึ้นด้วย และยังช่วยให้ระบบหายใจ และระบบการย่อยดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยรัตน์ บัณฑุรอำพร (2534 : 36 - 39) ได้มีการทดลองเปิดเสียงดนตรีที่มีทำนองอ่อนหวานให้ทารกในครรภ์ฟัง ซึ่งไปช่วยกระตุ้นความสนใจของทารกในครรภ์ได้ เพราะเสียงจะผ่านเข้าสู่สมองส่วนของการได้ยิน และไปกระตุ้นระบบประสาททำให้เซลล์สมองส่วนนี้มีขนาดใหญ่ และมีใยประสาทมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ทารกหลังคลอดมีอารมณ์สงบเยือกเย็น เลี้ยงง่าย ไม่ร้องกวน ซึ่งเป็นการกระตุ้นพัฒนาการทางด้านสมอง อารมณ์ และร่างกาย

พัชรา พุ่มพชาติ (2533 : 34) ได้ศึกษาอิทธิพลของเสียงดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย อายุ 4 - 5 ปี จำนวน 16 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้เสียงดนตรีประกอบ กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติ ผลปรากฏว่า เสียงดนตรีสามารถช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย

จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2535 : 73) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นที่ประกอบดนตรี และการเล่นที่ประกอบการเล่นเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ ผลปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น

ฉัตรชดา เอียรปรีชา (2537 : 53) ได้ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยมีบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ ผลปรากฏว่า หลังการทดลองพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของดนตรีไทยต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้ดนตรีไทยประเภทบรรเลงที่มีจังหวะเร้าใจ สนุกสนาน ให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระตามความต้องการของเด็ก ดนตรีไทยที่ใช้ในกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะที่เป็นดนตรีไทยล้วน ๆ เช่น ดนตรีบรรเลงทุกประเภท เพลงพื้นบ้าน เข้ะ ระเบ้าต่าง ๆ ตลอดจนเพลงกราว ซึ่งเพลงบรรเลงเหล่านี้จะเปิดโอกาสให้เด็กสามารถที่จะเคลื่อนไหวได้ด้วยตัวเด็กเอง อันจะนำไปสู่การกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในตนเอง การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. วิธีดำเนินการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี เพศชายและเพศหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 64 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ จำนวน 1 ห้องเรียนมีนักเรียน 32 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก แล้วสุ่มอีกครั้งเพื่อเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่

1. แบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเอง

1.1 ศึกษาแบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของ กาญจนา สุวรรณธาร เป็นเครื่องมือในการทดลอง โดยนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)

1.2 นำแบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเอง ไปทดสอบซ้ำเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 64 คน กับโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

1.3 กรณีปัญหาเกี่ยวกับภาษา และความเข้าใจ ผู้วิจัยจะปรับและแก้ไขเพิ่มเติม เท่าที่จำเป็น เพื่อเกิดความชัดเจนของแบบทดสอบ เพื่อนำไปใช้ให้ถูกต้องตามจุดประสงค์ของแบบทดสอบเดิม

2. เทปดนตรีไทยประกอบกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลปีที่ 2 ของนักเรียนคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สร้างโดยอาจารย์ดนตรีไทย (ผศ. เสวี เย็นเปี่ยม) หัวหน้าภาควิชาดนตรีไทย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยสำหรับเด็กปฐมวัย

3. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 32 แผน

4. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 32 แผน

★ การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. นำแบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองของ กาญจนา สุวรรณธาร ไปหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นการทดสอบของกลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 64 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

2. เทปบันทึกเสียงดนตรีไทย ประกอบกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2.1 ศึกษาความสัมพันธ์ของคนตรีกับกระบวนการของเด็กปฐมวัย จาก

เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการคัดเลือกและพัฒนา ~~บทเรียน~~
ดนตรีไทยที่เหมาะสม

2.2 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาล 2 ของสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับ ผศ. เสวี เย็นเปี่ยม เพื่อพิจารณาลักษณะเพลง
ที่เหมาะสมตามกิจกรรมและเนื้อหาที่กำหนดในแผน

2.3 สร้างดนตรีไทยในส่วนของเสียงดนตรี และเพลงบรรเลงโดย ผศ. เสวี
เย็นเปี่ยม

2.4 ตรวจสอบความสัมพันธ์ของคนตรีกับเนื้อหา และความเหมาะสมตามแผน
การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาล 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดย
ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน คือ

ผศ. เสวี เย็นเปี่ยม อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
สวนดุสิต

ดร. สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดร. พิชรี ผลโยธิน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

อาจารย์มาฉวีกา ผลพิรุฬห์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

2.5 ปรับปรุงดนตรีไทยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทยมีขั้นตอน
ในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2536 ที่ใช้ใน
ภาคเรียนที่ 1

3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายกิจกรรม
การเคลื่อนไหวและจังหวะ

3.3 แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทย

จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ รวม 32 คาบ คาบละ 20 นาที โดยใช้แนวทางการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2536 ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. กิจกรรมพื้นฐาน
2. กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา

3.4 แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทยที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างแผนการสอน และการศึกษาปรมวัยเป็นผู้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขจำนวน 5 คน คือ

ผศ.เสวี เย็นเปี่ยม อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏ

สวนดุสิต

ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดร.พัชรี ผลโยธิน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ

อาจารย์มาฉวีกา ผลพิรุฬห์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

4. แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์

ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2536 จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ รวม 32 คาบ คาบละ 20 นาที ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- 4.1 กิจกรรมพื้นฐาน
- 4.2 กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แผนการทดลองแบบ Randomized Control - Group Pretest Posttest Design ตามตารางต่อไปนี้ (ชูศรี วงศ์ธนะ. 2534 : 359)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

ER	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง
CR	แทน	กลุ่มควบคุมที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง
X	แทน	การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย
-	แทน	การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัด ประสบการณ์
T ₁	แทน	การสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
T ₂	แทน	การสอบหลังการทดลอง (Posttest)

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก กลุ่มทดลอง

กลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง ของกาญจนา สุวรรณธาร โดยการทดสอบเป็นรายบุคคล และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้

การดำเนินการทดลอง

1. กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 คาบต่อสัปดาห์ คาบละ 20 นาที รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 32 คาบ 8 สัปดาห์

2. กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง 4 คาบต่อสัปดาห์ คาบละ 20 นาที รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 32 ครั้ง 8 สัปดาห์

ตารางการดำเนินการทดลอง

สัปดาห์	วัน	เวลา 9.00 - 9.20 น.	เวลา 9.30 - 9.50 น.
1 8	จันทร์	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	อังคาร	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง
	พุธ	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
	พฤหัสบดี	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง

3. เมื่อครบกำหนดเวลาทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเอง และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การให้คะแนน

1. ถ้าตอบตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดในแต่ละพฤติกรรมแสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเองให้ 2 คะแนน
2. ถ้าตอบได้ตรงจุดมุ่งหมายเพียงบางส่วนให้ 1 คะแนน
3. ถ้าตอบไม่ตรงจุดมุ่งหมายหรือแสดงว่าไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองให้ 0 คะแนน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 74)

$$S = \sqrt{\frac{\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 : 132 - 133)

$$\infty = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ ∞	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
s_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบแต่ละข้อ
s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติ F_{max} (Winer. 1971 : 206) เพื่อพิจารณาการเลือกใช้สถิติค่าที (t-test) ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$$F_{max} = \frac{s_{largest}^2}{s_{smallest}^2}$$

เมื่อ F_{max}	แทน	ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน
$s_{largest}^2$	แทน	ความแปรปรวนที่มีค่าสูงสุด
$s_{smallest}^2$	แทน	ความแปรปรวนที่มีค่าต่ำสุด

3.1 ทดสอบแล้วพบว่า $\sigma_1^2 = \sigma_2^2$ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจึงใช้สูตร (t-test) แบบ Independent Pooled Variance (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2535 : 179)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left[\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \right] \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ $\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2
s_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
s_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2
n_1	แทน	กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
n_2	แทน	กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

3.2 สถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติค่าที (t-test) แบบ Dependent (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 200 - 206)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}}$$

เมื่อ $\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อน และหลังการทดลอง
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนความแตกต่างของคะแนน ก่อนและหลังการทดลองแต่ละตัว
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- N แทน จำนวนนักเรียน
 $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t แทน สถิติที่ใช้ในการทดสอบใน t-distribution
df แทน ระดับขั้นความเสรี
** แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะโดยใช้ดนตรีไทยและที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล
2. เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย
3. เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังตาราง 2 - 4

ตาราง 2 เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย และที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัด
ประสบการณ์ชั้นอนุบาล

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
กลุ่มทดลอง	16	36.81	1.68	5.76**
กลุ่มควบคุม	16	27.87	2.97	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
กลุ่มทดลอง	16	21.63	1.66	36.81	1.68	31.81**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
โดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
กลุ่มควบคุม	16	21.44	1.74	27.87	2.97	14.11**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทย กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์การเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นอนุบาล ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทย กับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นอนุบาล
2. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นอนุบาล ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้ทราบถึงผลของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทยกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ขั้นอนุบาล ว่ามีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเพียงใด ตลอดจนทำให้ทราบถึงวิธีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี เพศชาย และเพศหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 64 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 32 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และสุ่มอีกครั้งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1. แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เทปเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทยประกอบกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะ
3. แผนการสอนกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย
4. แผนการสอนกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์

ชั้นอนุบาล

การดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของ กาญจนา สุวรรณธาร โดยทำการทดสอบเป็นรายบุคคล และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเปิดเทปเพลงและด้วยดนตรีไทย ในช่วงการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรมจนกระทั่งจบกิจกรรม สำหรับกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการสอนเอง ตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรมจนกระทั่งจบกิจกรรม โดยใช้แผนแบบปกติ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเช่นนี้ 4 วันต่อสัปดาห์ รวมระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 8 สัปดาห์

4. เมื่อครบกำหนดเวลา 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง ของเด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง ของ กาญจนา สุวรรณธาร ฉบับเดียวกับแบบสอบถามก่อนการทดลอง และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทยกับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาล โดยใช้ t-test (Independent Sample)

2. เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทยก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test (Dependent Sample)

3. เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test (Dependent Sample)

สรุปผลจากการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ชั้นอนุบาลมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ชั้นอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย เป็นกิจกรรมใหม่ซึ่งเด็กยังไม่เคยได้รับและสัมผัสมาก่อน ทำให้เด็กมีความสนใจ นอกจากนี้ เทปเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทยมีจังหวะสนุกสนานเร้าใจ ซึ่งเป็นสื่อที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ เสียงเพลงบรรเลงเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดของตนเอง ในขณะที่การสอนผู้วิจัยเป็นผู้เปิดเทปเพลงควบคุมกิจกรรมด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามความต้องการของเด็กแต่ละคน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ อิริคสัน (พรรณี ข. เจริญจิต. 2528 : 68 - 70 ; อ้างอิงมาจาก Erikson's Theory of Development. n.d.) ที่กล่าวว่า การที่เด็กได้มีโอกาสทำสิ่งต่าง ๆ โดยอิสระจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้ค้นคว้าหาความสามารถของตนเอง ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ จะช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับเสวี เย็นเปี่ยม (2538 : สัมภาษณ์) ที่กล่าวว่าเสียงเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทยที่มีจังหวะ สนุกสนาน เหมาะสมกับวัยของเด็กมีส่วนช่วยสนับสนุน และสร้างให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองได้ และในเรื่องเดียวกันนี้ พูนพิศ อมาตยกุล (2528 : 8) ได้นำพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เคยตรัสว่า "เด็กไทยทุกคนหากสอนให้รู้จักฟังดนตรีไทยให้เกิดความเคยชินแล้ว เมื่อถึงเวลาที่จะสอนให้เล่นดนตรีก็จะเล่นได้" แสดงว่าการปลูกฝังให้เด็กฟังดนตรีไทย จะทำให้เด็กเกิดความรักและเข้าใจวัฒนธรรมประจำชาติได้ซึ่งสอดคล้องกับโกวิท ยันธศิริ (2519 : 105) ที่กล่าวว่าดนตรีทำให้เกิดความกล้า และทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ นอกจากนี้ ฤทธิ์ สุทธิจิตต์ (2532 : 11 - 12)

ยังกล่าวว่า การที่เด็กมีความคุ้นเคยกับดนตรีถือเป็นส่วนหนึ่งของการวางรากฐานของความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากจะสร้างให้เด็กเกิดความสนใจ มีจิตใจเจริญงอกงามแล้วดนตรียังเป็นสื่อทำให้เด็กเกิดพัฒนาการรับรู้ และเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก

ในระยะแรกของการดำเนินกิจกรรม เด็กมีความตื่นตัวกับเครื่องให้จังหวะที่เป็นเทพเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทย เพราะเป็นเครื่องให้จังหวะที่เด็กยังไม่เคยสัมผัสมาก่อน ทำให้เด็กสนใจ และอยากเข้าร่วมกิจกรรมทุกวัน ขณะที่ครูเปิดเทพเพลงบรรเลงครูให้อิสระเด็กในการแสดงออกด้วยตัวเด็กเอง เด็กจะขยับมือและเท้าโยกตัวไปตามจังหวะเพลง และเมื่อทำกิจกรรมนี้ทุกวัน เด็กจะมีท่าทางการเคลื่อนไหวที่แปลกไปจากกิจกรรมปกติ ซึ่งเปลี่ยนท่าทางได้ตามความคิดของเด็กเอง มีท่าทางสวยงามและได้จังหวะตามจังหวะเพลงบรรเลงที่เปลี่ยนไป เด็กจะแสดงสีหน้ามีความสุข ร่าเริง แสดงว่าเสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับสำเร็จ มณีเนตร (2520 : 1) ที่กล่าวว่า การเคลื่อนไหวร่างกายจะทำให้เด็กรู้จักค้นหาและแก้ไขปัญหาค้นหาต่าง ๆ เป็นกระบวนการในการสำรวจความสามารถของตนเอง ทำให้เด็กรู้จักความสามารถของตนเอง อันจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเองได้ จะเห็นได้ว่าการที่เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทย เด็กจะเกิดความสุขสนุกสนาน กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ นับได้ว่ากิจกรรมที่จัดให้เด็กนี้ถือเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กมีความสุข ถ้าเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความสุขเด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองสูง มองโลกในแง่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,

2524 : 28 - 40)

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก เด็กที่ได้รับการให้จังหวะโดยใช้เทพเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทย ที่มีจังหวะสนุกสนานเร้าใจ ทำให้เด็กมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และมักจะสอบถามเกี่ยวกับเพลงที่จะนำมาเปิด และขอมีส่วนร่วมในการเลือกเพลง ผู้วิจัยให้โอกาสเด็กในการแสดงออกซึ่งทำให้บรรยากาศในห้องเป็นกันเอง เด็กทุกคนได้แสดงออกตามความต้องการของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (พรณี ข. เจนจิต, 2528 : 122 - 123 ;

อ้างอิงมาจาก Bruner's Theory of Development. n.d.) ที่กล่าวว่า บรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ควรเป็นบรรยากาศที่สนุกสนาน ผ่อนปรน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้เด็ก และการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในตนเอง การที่เด็กมีความคุ้นเคยกับเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทย ถือเป็นการปลูกฝังให้เด็กรักศิลปวัฒนธรรมของชาติไปในตัว ดังที่ ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2532 : 11 - 12) กล่าวว่า ดนตรีทุกชนิดย่อมมีบทบาทสำคัญกับเด็กปฐมวัยเสมอ เพราะดนตรีช่วยพัฒนาเอกัตบุคล -เนื่องด้วยประสบการณ์ทางด้านดนตรีทำให้เด็กเข้าใจและรู้สึกถึงความสามารถของตนเอง และยังช่วยให้เด็กเข้าใจเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนเองด้วย

ในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะด้วยดนตรีไทย ถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งเด็กสามารถแสดงออกได้ตามความต้องการของตนเอง ทำให้เด็กมีอิสระในการแสดงความสามารถ ดังที่ ภรณ์ ศุรุตนะ (2526 : 38) กล่าวว่า ดนตรีเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดของตนเอง ช่วยให้เด็กระบายความรู้สึกและอารมณ์ในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ทำให้สนุกสนานเพลิดเพลิน ดนตรีไทยถือเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่มีจังหวะหลายจังหวะ ซึ่ง เรณู โกศินานนท์ (2522 : 53) กล่าวถึง ดนตรีไทยว่า เพลงไทยที่มีจังหวะ รุกเร้า ฟังแล้วจะเกิดอาการร่าเริง สนุกสนาน และในเรื่องเดียวกันนี้ คุญี บริพัตร ณ อุรุยา (2522 : 12 - 13) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กควรให้อิสระเด็กเคลื่อนไหวไปรอบ ๆ ด้วยท่าทางของตัวเอง จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น และเป็นตัวของตัวเอง การให้จังหวะด้วยเสียงดนตรี ควรให้เด็กมีโอกาสตอบสนองเสียงดนตรี เพื่อเด็กจะได้มีโอกาสคิดท่าทางตอบสนองเสียงดนตรีด้วยตนเอง และในการใช้เพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทยให้จังหวะแทนเครื่องจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ในระยะทำการทดลองปรากฏว่าเด็กเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนานและเต็มใจ ผลการทดลองเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างเห็นได้ชัด

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

ในระหว่างการทดลองของกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในตารางประจำวัน ซึ่งเด็กกลุ่มควบคุมต้อง

ทำกิจกรรมนี้เป็นประจำทุกวัน คาเนนกิจกรรมเช่นนี้ 32 วัน วันละ 15 - 20 นาที ในระหว่าง การทดลองครูให้จังหวะเด็กในการเคลื่อนไหวด้วยเครื่องให้จังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาล ซึ่งจะมีจังหวะช้า-เร็ว ตามที่ครูเคาะ แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระไป รอบ ๆ บริเวณ เด็กกลุ่มควบคุมก็มีอิสระในการเคลื่อนไหวร่างกาย สามารถแสดงท่าทางได้ตาม ความคิดของตนเอง ผู้วิจัยให้ความคุ้นเคยเป็นกันเองกับเด็ก บรรยากาศภายในห้องอบอุ่น ไม่บังคับให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม แต่จะคอยดูแลให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตัวเด็กเอง ซึ่ง สอดคล้องกับ มัทนี ดุลยาธร (2522 : 11) ที่กล่าวว่า ขณะคาเนนกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะ ครูควรเอาใจใส่สนใจ สังเกตและศึกษาพฤติกรรมเด็ก ๆ ทุกคน ถ้าพบเด็กที่ขี้อาย ไม่ยอมแสดงออก ครูไม่ควรบังคับ ครูควรให้ความเอาใจใส่เด็กเป็นพิเศษ พยายามส่งเสริมให้ เด็กกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น แสดงกิจกรรมเป็นกลุ่ม จากความรู้สึก อายไม่กล้าในตอนแรกจะค่อย ๆ เปลี่ยน เกิดความมั่นใจในตัวเองทีละน้อย ๆ จากการสังเกต ของผู้วิจัยพบว่า เด็กกลุ่มควบคุม มีพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งอาจเป็นเพราะกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะในระดับปฐมวัยมีประโยชน์สำหรับเด็ก เพราะสามารถทำให้เด็กฟังตนเองได้ ตลอดจนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้ทักษะสำหรับ ติดต่อกับเด็กคนอื่น ๆ ทำให้เข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น (จรรยาพร ธรินทร์ และจิตรา ทองเกิด. 2533 : 390 - 410) นับได้ว่าการเคลื่อนไหวของเด็กมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและความเชื่อมั่น ของเด็ก เพราะทำให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วย ตัวเด็กเอง ซึ่งสอดคล้องกับ จันทนา ภาคบงกช (2533 : 1) ที่กล่าวว่า ลักษณะของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยทั่วไปจะมีความกล้าในการแสดงออก กล้าตัดสินใจ และมีความมั่นใจ ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ มองโลกในแง่ดี และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การเปิดเทปเพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทยควรสลับหลาย ๆ เพลง และแต่ละเพลง ไม่ควรเปิดนานเกิน 2 - 3 นาที เพราะจะทำให้เด็กทำกิจกรรมช้า ๆ และเบื่อ
2. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเสียงเพลง จะสร้างความพึงพอใจ และความภูมิใจ ให้กับเด็ก ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการท้าวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้เพลงบรรเลงด้วยดนตรีไทยกับดนตรีสากล
2. ควรมีการศึกษาพัฒนาการทางร่างกายของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีบรรเลงทั้งไทยและสากล
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้ดนตรีไทยกับดนตรีสากลต่อบุคลิกภาพการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย

บรรณาการ

บรรณานุกรม

- กาญจนา สุวรรณธาร. ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ที่ครุมีปฏิสัมพันธ์และที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- ไกรวิทย์ ชันธุศิริ. "ดนตรีกับจิตใจและการประชาสัมพันธ์," นิเทศสาร. 2 : 9 - 106 ; ตุลาคม 2519.
- _____. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย : ดนตรีและการเคลื่อนไหว, " สารมวลชน. หน้า 131. 2520.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา," ใน ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ม.ป.ป.
- _____. การศึกษาสภาพอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีเดชา, 2528.
- _____. คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2532.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. การเคลื่อนไหวศึกษา กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้และหลักการสำคัญบางประการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2532.
- _____. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2. เล่ม 1. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2536.
- จงใจ ขจรศิลป์. การศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองเด็กปฐมวัย. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- จรรยาพร ธรินทร์ และจิตรา ทองเกิด. "สื่อเตรียมความพร้อมทางการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยศึกษา," ใน สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 1 - 7. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

จันทร์เพ็ญ สุภาพล. การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประเภทดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

จักรชดา เอียรปรีชา. พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

จันทนา ภาคบงกช. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ "เทคนิคการพัฒนาความเชื่อมั่น" และความคิดสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 27 - 28 มีนาคม 2533.

ชัยรัตน์ บัณฑิตอมพร. ลูกฉลาดได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์. กรุงเทพฯ : บริษัทแปลนพับลิชิ่ง, 2534.

ชูชีพ อ่อนโคกสูง. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง กับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. จิตวิทยาการสอนดนตรี. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

_____. กิจกรรมดนตรีสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

_____. ดนตรีกับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

คุชฎี บริพัตร ณ อยุธยา. หนังสือคู่มือสอนดนตรี นาฏศิลป์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2522.

ทวีป อภิลิทธิ. "การปลูกฝังคุณความดีโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ," ใน ประชาศึกษา.

7 : 24 - 27 ; กุมภาพันธ์ 2521.

นิตินันท์ วิชิตชลชัย. ผลการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

นิรัตน์ กรองสะอาด. การศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และจังหวะที่เน้นเทคนิค ในการสื่อความหมาย ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ประมาญ ดิณสิน. จิตวิทยา : จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ผลทาน ศรีณรงค์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.

"เผยแพร่ความมหัสจรรย์ของดนตรีมีอิทธิพลต่อคนเราอย่างไร," ไทยรัฐ. 1 ตุลาคม

2532. หน้า 6.

พรณี ข เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

อัมรินทร์การพิมพ์, 2528.

พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยการใช้และไม่ใช้รูปแบบ.

วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

พวงทอง ไสยวรรณ. กิจกรรมผลศึกษากับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

พัชรา พุ่มพชาติ. อิทธิพลของเสียงดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

พิชิต ภูติจันทร์. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.

พิชิต ภูติจันทร์ และธงชัย มาศสุพงศ์. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.

พูนพิศ อมาตยกุล. สยามสังคีต. สยามรัฐ, 12 พฤศจิกายน 2528. หน้า 8.

ภรณ์ ศุรุตันะ. ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาคหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

มณี เพ็ญกุล. ผลของการกระตุ้นโดยใช้ดนตรีต่อการเจริญเติบโตของทารกแรกคลอด ก่อนกำหนด. ปรียานันท์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

มัทนี ตูลยาทร. เพลงประกอบกิจกรรมและเสริมประสบการณ์ในระดับอนุบาลศึกษา. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2522.

ยูนิเซฟ. คู่มือการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ สำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ม.ป.ป.

เยาวพา เดชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

เยาวนา ดลแมน. การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะกับกิจกรรมในวงกลม ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรียานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ราไพพรรณ ศรีโสภาค. "ดนตรีกับผู้สูงอายุ," วารสารการแพทย์และอนามัย. 2/1 - 2/2 ; มีนาคม 2516.

_____. "ดนตรีบำบัด," วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 1 : 117 - 126 ; พฤษภาคม 2511.

_____. "ดนตรีบำบัด," เวชสารกรมการแพทย์. 4 : 253 - 256 ; กรกฎาคม 2513.

- เรณู โกศินานนท์. ดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรสภา, 2522.
- ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต. อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่
ตำบลนาป่า อ.เมือง จ.ชลบุรี รายงานการวิจัยฉบับที่ 1 ของสถาบันระหว่างชาติ
สำหรับการศึกษาค้นคว้าเรื่องเด็ก. กรุงเทพฯ : สุรสภา, 2510.
- ลัดดา สุวรรณรัตน์. แรงจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพเฉพาะและความมั่นใจที่จะออกไป
ประกอบอาชีพในโรงเรียนประเภทช่างอุตสาหกรรม. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2512. อัดสำเนา.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. "การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง," ในเอกสารการสอนชุดวิชาการ
พัฒนาพฤติกรรมเด็ก : หน่วยที่ 1 - 7. หน้า 237 - 279. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. หลักและวิธีสอนพลศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ศรีวรรณ มากชู. การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกของเด็กก่อนวัยเรียนตามสภาพครอบครัวที่
แตกต่างกัน ในจังหวัดพิษณุโลก. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- ศรีสุดา คัมภีร์ภัทร. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534. อัดสำเนา.
- ศัลปะวัฒนธรรมเพื่อเยาวชน; กลุ่ม. "มายา," แคล่วคล่องว่องไว. ม.ป.ท., 2525.
- สมพงษ์ ตรีพัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความ
รู้สึกรับผิดชอบ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- สมโภชน์ รอดบุญ. สังคีตนิยมว่าด้วยเพลงคลาสสิก. ม.ป.ท., 2518.
- สมศรี บรรยายกิจ. "การส่งเสริมดนตรีไทยสำหรับเด็กและเยาวชน," วารสารครุศาสตร์.
1 ; กรกฎาคม - ธันวาคม 2532.
- สังัด ภูเขาทอง. การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์,
2532.

สมพร พลอยงาม. การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการ

ทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.

สัมพันธ์ บุญเกิด. ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

ก่อนวัยเรียนในจังหวัดภาคเหนือ. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

สุภัทธารัตนาธิราช, มหาวิทยาลัย. วรรณกรรมและลีลาคดีระดับปฐมวัย. หน่วยที่ 8 - 15.

ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : ประชาชน, 2537.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 1 - 5. กรุงเทพฯ :

วิศตอรั, 2524.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 11 - 15. กรุงเทพฯ :

วิศตอรั, 2524.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 8 - 15. กรุงเทพฯ :

สหมิตร, 2532.

สุชา จันท์เอม. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, 2510.

สุรางค์ศรี เมธานนท์. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการฝึกหัดครู, 2528.

สุนทร สราวุธชาติ. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว

และจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

สุนัยรัตน์ ฤทธิ์ธัญยเลิศ. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

ของนักเรียนชั้น ป.5 ที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.

สมวลี วงศ์ปลุกแก้ว. ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียน ความรับผิดชอบและความ

เชื่อมั่นในตนเอง ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

สมลมานย์ นิ้มเนติพันธ์. ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา,

2524.

สวนา พรพัฒน์กุล. ความสํานึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย : รายงานการวิจัยฉบับที่ 22.

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

สําเร็จ มณีเนตร. กิจกรรมเข้าจังหวะ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2520. อัดสำเนา.

เสวี เย็นเปี่ยม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ศุภี ศรีสุคนธ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สถาบันราชภัฏ

สวนดุสิต กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2538.

อารี เกษมรติ. ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

กวดขันและแบบรักทะนุถนอม. ปริญญาพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

Alvin, Juliette. Music Therapy. London. John Baker Publishers Ltd., 1966.

Baruch, D. New Ways in Discipline. New York : McGraw - Hill, Cambang, 1949.

Brechenridgr, M.E. Child Development. Philadelphia : Soundress, 1965.

Calitz, E.M. "Verbal Accompaniment During Planned Movement Activities in the Preprimary School," Master Abstracts. International. 26(1) : 17; Spring, 1988.

Child Study Association of America. Our Children Today. New York : The Viking Press, 1952.

Collingwood, K. "The Sound of Music...", Nursing Mirror. 28 : 8 ; The Viking Press, 1982.

Cook J.D. "The Therapeutie Use of Music : A Literature Review," Nursing Forum. XC(3) : 252 - 253 ; 1981.

Dickason, E.J. and M.D. Schutt. Maternal and Infant Care. New York : McGraw-Hill, 1979.

Dugger, J.A. "A study of Measurable Personal Factors of Leaders and Leaders Among University Women," Dissertation Abstract International. 30 : 1817 - A ; 1969.

Erikson, E.H. Childhood and Society. New York : Morton, 1975.

- ✓Frankenberger, A.W. Relaxation Training. With Aggressive Mentally Retarded Adults. Ohio : Ph.D. Dissertation, 1979.
- Freud, S. An Outline of Psychoanalysis. New York : W.W. Norton, 1937.
- Good, C.V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill, 1945.
- ✓Goor, A. "Problem Solving Process of Creative and Non Creative Students," Dissertation Abstracts International. 37 : 3517-A; December, 1974.
- Harrles, D.B. Children's Drawings : A Measures of Intelletual Maturity. New York : Harcourt, Brace and World, 1965.
- Hwang, R.L. "The Creative Effectiveness of Movement and Music in Fifth Grade Children's Art Class Motivation," Dissertation Abstract International. 47(8) : 2857 - A; Febuary, 1987.
- Hoffer, R.C. A Conciss Introduction to Music Listeing. California : Wadsworth Pulishing, 1984.
- Kaar, R. "Evaluation of the Science Process Skill of Observation and Classification," Dissertation Abstracts International. 34 : 186 - A ; July, 1973.
- Kogan, S. "The Relationship Between Formal Movement Education in the Elementary School and Increased School Competency," Resources in Education. 24(3) : 116 ; March, 1989.
- Longman, C. Dictionary of Contemporary English. London : Harlow and London Group Limited, 1978.
- ✓Maslow, A.H. Motivation and Personality. New York : Hanben, 1984.
- Metz, E.R. "Movement As A Musical Response Among Preschool Children," Dissertation Abstracts International. 47(10) : 3691-A ; April, 1987.
- ✓Painter, J.J. "An Investigation of the Relationship Between Self Confidence Personality and Related Behavior Among Males," Dissertation Science. 29 : 7608 ; 1968.
- Page, T.G. International Dictionary of Education. Nichols Publishing, 1977.
- Parriott, S. "Music As Therapy," American Journal of Nursing. 69 : 17232 - 1724 ; August, 1969.
- Radke, M.J. The Relation of Parental Authority to Children Behavior and Attitude. Minneapolis University of Minnesota Press, 1964.

- Richman, J.S. "Background Music for Repetitive Task Performance of Severely Retarded Individuals," Biological Abstracts. 63 : 53796 ; September, 1976.
- Sackett, J. and J. Fitzgerald. "Music in Hospital," Nursing Time. 76 : 1845 - 1848 ; 1980.
- Scott, W.A. and M. Wertherimer. Introduction to Psychological Research. 4th ed. New York : John Wiley and Son Inc., 1967.
- ✓ Shoban, E.J. "The Assessment of Parental Attitudes in Relation to Child Adjustment," Journal of Psychology. 19 : 148 ; 1950.
- Singer, R.N. Physical Educational Foundation. New York : Holt Reinehart and Wihslon, 1976.
- Strongman, K.T. The Psychology of Emotion. London : John Wily and Sons, 1973.
- Winer, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. Tokyo : McGraw - Hill Kangakusha Ltd., 1971.
- Wilson. "The Effect of Creative Movement and Contact Improvisation Experience on Self - Awareness," Dissertation Abstract. International. 46(6) : 1556 - A ; December, 1985.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และทักษะ

แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวัด
หน่วยเมืองไทยที่รัก (วันที่ 1)

เนื้อหา

1. การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. การปฏิบัติตามคำสั่ง
4. การรู้ค่าจำนวน 1 - 8

จุดมุ่งหมาย

1. การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. การปฏิบัติตามคำสั่ง
4. รู้ค่าจำนวน 1 - 8

การดำเนินกิจกรรม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ขั้นนำ</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1. ครูเปิดเทปเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมือง ได้แก่ เพลงตะลุมพันธ์ เพลงกลองยาว เพลงดนตรีอีสาน แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะกลอง เมื่อได้ยินจังหวะ เมื่อเทปเพลง "หยุด" ให้เด็กหยุดเคลื่อนไหวในท่าที่ตนยืน	<u>ขั้นนำ</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1. ครูให้จังหวะโดยใช้เครื่องให้จังหวะได้แก่ กลอง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะกลอง เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่าที่ตนยืน

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ขั้นตอน</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2. ครูให้เด็กหยิบเชือกฟางคนละ 1 เส้น แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายพร้อมกันนำเชือกฟางตามจังหวะเพลงกลองยาว เมื่อเพลงหยุดให้จับกลุ่ม 2 คน 3 คน หรือ 8 คน แล้วนำเชือกฟางมาสร้างเป็นรูปร่างต่าง ๆ ตามความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มที่ตกลงกัน 3. ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรมตามข้อ 2 ซ้ำอีก 4. เมื่อเด็กทำกิจกรรมตามข้อ 3 เสร็จ ให้เด็กอยู่ในท่าสงบเป็นเวลา 1 นาที เพื่อเตรียมตัวทำกิจกรรมขั้นต่อไป	<u>ขั้นตอน</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2. ครูให้เด็กหยิบเชือกฟางคนละ 1 เส้น แล้วให้เคลื่อนไหวร่างกายพร้อมกันนำเชือกฟางอย่างอิสระตามจังหวะกลองยาว เมื่อได้ยินสัญญาณหยุดให้จับกลุ่ม 2 คน 3 คน หรือ 8 คน แล้วนำเชือกฟางมาสร้างเป็นรูปร่างต่าง ๆ ตามความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มที่ตกลงกัน 3. ให้เด็กปฏิบัติตามกิจกรรมตามข้อ 2 ซ้ำอีก 4. เมื่อเด็กทำกิจกรรมตามข้อ 3 เสร็จ เด็กอยู่ในท่าสงบเป็นเวลา 1 นาที เพื่อเตรียมตัวทำกิจกรรมขั้นต่อไป

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เทปเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมืองที่มีจังหวะสนุกสนาน ได้แก่ เพลงตะลุง เพลงรำกลองยาว เพลงดนตรีอีสาน
2. เครื่องให้จังหวะ ได้แก่ กลอง
3. เชือกฟาง

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. สังเกตการฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. สังเกตการปฏิบัติตามคำสั่ง
4. สังเกตรู้จำนวน 1 - 8

แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวัด
หน่วยเมืองไทยที่รัก (วันที่ 2)

เนื้อหา

1. การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. การจำและการปฏิบัติตามคำบอกลงและคำสั่ง

จุดมุ่งหมาย

1. เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. ฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. จำและปฏิบัติตามบอกลงและคำสั่งได้

การดำเนินการกิจกรรม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ขั้นนำ</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1. ครูเปิดเทปเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมือง ได้แก่ เพลงตะลุม เพลงดนตรีอีสาน เพลงกลองยาว แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะ เมื่อได้ยินจังหวะ เมื่อเทปเพลง "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ขั้นนำ</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1. ครูให้จังหวะโดยใช้เครื่องให้จังหวะได้แก่ กรับ แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะกรับ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ชั้นสอน</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2. ครูตกลงกับเด็กเกี่ยวกับสถานที่ในห้องเรียน 4 มุม เป็นสถานที่ท่องเที่ยว 4 แห่ง ได้แก่ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล และป่า 3. ครูเปิดเทปเพลงบรรเลงอัสวาลีลา แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่วบริเวณอย่างอิสระตามจังหวะ เมื่อเทปเพลงหยุด ให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น ไปเที่ยวภูเขา ไปเที่ยวทะเล ไปเที่ยวป่า	<u>ชั้นสอน</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2. ครูตกลงกับเด็กเกี่ยวกับสถานที่ในห้องเรียน 4 มุม เป็นสถานที่ท่องเที่ยว 4 แห่ง ได้แก่ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล และป่า 3. ครูเคาะจังหวะ "กรับ" แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่วบริเวณอย่างอิสระตามจังหวะ เมื่อได้ยินสัญญาณหยุด ให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น ไปเที่ยวภูเขา ไปเที่ยวทะเล ไปเที่ยวป่า

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เทปเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมืองที่มีจังหวะสนุกสนาน ได้แก่ เพลงตะลุง เพลงดนตรีอีสาน เพลงรำกลองยาว
2. เครื่องให้จังหวะ ได้แก่ กรับ

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. สังเกตการฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลงและคำสั่ง

แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวัด
หน่วยเมืองไทยที่รัก (วันที่ 3)

เนื้อหา

1. การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. การจำและการปฏิบัติตามคำบอกลงและคำสั่ง

จุดมุ่งหมาย

1. เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. จำและปฏิบัติตามข้อตกลงและคำสั่งได้

การดำเนินกิจกรรม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ขั้นนำ</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1. ครูเปิดเทปเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมือง ได้แก่ เพลงเข้ เพลงตะลุม เพลงรำกลองยาว แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะกลอง เมื่อได้ยินจังหวะ เมื่อเทปเพลง "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที	<u>ขั้นนำ</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1. ครูให้จังหวะโดยใช้เครื่องให้จังหวะ ได้แก่ กิ่ง แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่ว ๆ บริเวณอย่างอิสระตามจังหวะกลอง เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในท่านั้นทันที

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ชั้นสอน</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2. ครูตกลงกับเด็กเรื่องสัญญาณเครื่องดนตรีกับการทำท่าทางดังนี้ สัญญาณเพลง "เซ็ง" ให้ทำท่าเดินด้วยปลายเท้า สัญญาณเพลง "ตะลุง" ให้เด็กทำท่าเดินแบบสไลด์ สัญญาณเพลง "รำกลองยาว" ให้เด็กแบบสก๊ิป 3. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระเมื่อได้ยินสัญญาณเพลง "เซ็ง" ให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในข้อ 2 4. ให้เด็กปฏิบัติตามข้อ 2 - 3 ซ้ำอีก 5. เมื่อเด็กปฏิบัติตามกิจกรรมในข้อ 4 เสร็จให้เด็กอยู่ในท่าสงบเป็นเวลา 1 นาทีเพื่อเตรียมตัวทำกิจกรรมอื่นต่อไป	<u>ชั้นสอน</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2. ครูตกลงกับเด็กเรื่องสัญญาณเครื่องดนตรีกับการทำท่าทางดังนี้ สัญญาณ "กลอง" ให้ทำท่าเดินด้วยปลายเท้า สัญญาณ "กิ้ง" ให้เด็กทำท่าเดินแบบสไลด์ สัญญาณ "กรับ" ให้เด็กทำท่าเดินแบบสก๊ิป 3. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระเมื่อได้ยินสัญญาณ "กลอง" ให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงในข้อ 2 4. ให้เด็กปฏิบัติตามข้อ 2 - 3 ซ้ำอีก 5. เมื่อเด็กปฏิบัติตามกิจกรรมในข้อ 4 เสร็จให้เด็กอยู่ในท่าสงบเป็นเวลา 1 นาทีเพื่อเตรียมตัวทำกิจกรรมอื่นต่อไป

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เทปเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมืองที่มีจังหวะสนุกสนาน ได้แก่ เพลงเซ็ง เพลงตะลุง เพลงรำกลองยาว
2. เครื่องให้จังหวะ ได้แก่ กิ่ง

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. สังเกตการฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. สังเกตการปฏิบัติตามข้อตกลง

แผนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวัด
หน่วยเมืองไทยที่รัก (วันที่ 4)

เนื้อหา

1. การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. การปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตาม

จุดมุ่งหมาย

1. เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. การฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. ปฏิบัติตนเป็นผู้นำผู้ตามได้

การดำเนินกิจกรรม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ขั้นนำ</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1. ครูเปิดเทปเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมือง ได้แก่ เพลงอัสวาลีลา เพลงดนตรีอีสาน เพลงเร็ว เพลงลา แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่วบริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ตนชอบ เมื่อเทปเพลง "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้นทันที	<u>ขั้นนำ</u> กิจกรรมพื้นฐาน 1. ครูให้จังหวะโดยใช้เครื่องให้จังหวะได้แก่ ทรัมรีน แล้วให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายไปทั่วบริเวณอย่างอิสระตามจังหวะที่ตนชอบ เมื่อได้ยินสัญญาณ "หยุด" ให้หยุดเคลื่อนไหวในที่นั้นทันที

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
<u>ชั้นสอน</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2. ครูให้เด็กเข้าแถวตอนเรียงกันแถวละ 5 - 6 คน 3. ครูให้เด็กคนแรกของแถวคิดและทำการเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลงบรรเลง เพลงอัสวาลา แล้วให้เด็กคนอื่นทำตาม เมื่อเพลงเพลง "หยุด" ให้เด็กคนแรกของแถวไปต่อท้ายแถวและเปลี่ยนให้คนต่อไป มาเป็นผู้พาทำทำให้เพื่อนในแถวทำตาม โดยไม่ให้ซ้ำกับคนที่ทำไปแล้ว 4. ให้เด็กปฏิบัติตามข้อ 3 ซ้ำอีก 5. เมื่อเด็กปฏิบัติตามกิจกรรมในข้อ 4 เสร็จ ให้เด็กอยู่ในท่าสงบเป็นเวลา 1 นาที เพื่อเตรียมตัวทำกิจกรรมอื่นต่อไป	<u>ชั้นสอน</u> กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 2. ครูให้เด็กเข้าแถวตอนเรียงกันแถวละ 5 - 6 คน 3. ครูให้เด็กคนแรกของแถวคิดและทำการเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลงบรรเลง เพลงอัสวาลา แล้วให้เด็กคนอื่นทำตาม เมื่อเพลงเพลง "หยุด" ให้เด็กคนแรกของแถวไปต่อท้ายแถวและเปลี่ยนให้คนต่อไป มาเป็นผู้พาทำทำให้เพื่อนในแถวทำตาม โดยไม่ให้ซ้ำกับคนที่ทำไปแล้ว 4. ให้เด็กปฏิบัติตามข้อ 3 ซ้ำอีก 5. เมื่อเด็กปฏิบัติตามกิจกรรมในข้อ 4 เสร็จ ให้เด็กอยู่ในท่าสงบเป็นเวลา 1 นาที เพื่อเตรียมตัวทำกิจกรรมอื่นต่อไป

สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เทปเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมืองที่มีจังหวะสนุกสนาน ได้แก่ เพลงเข่ง เพลงตะลุม เพลงรำกลองยาว
2. เครื่องให้จังหวะ ได้แก่ ทรัมริน

การประเมินผล

1. สังเกตการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
2. สังเกตการฟังและการปฏิบัติตามสัญญาณ
3. สังเกตการปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตาม

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเอง

แบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเอง

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามตามที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องตามความเป็นจริงของ
นักเรียนให้มากที่สุด

การให้คะแนน

1. ถ้าตอบตรงจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัดในแต่ละพฤติกรรมและแสดงถึงความเชื่อมั่น
ในตนเอง ให้ 2 คะแนน
2. ถ้าตอบได้ตรงจุดมุ่งหมายเพียงบางส่วนให้ 1 คะแนน
3. ถ้าตอบไม่ตรงจุดมุ่งหมายหรือแสดงว่าไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองให้ 0 คะแนน

พฤติกรรมการกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้ากระทำ กล้าแสดงความสามารถ

รายการคำถาม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
1. ถ้าคุณครูให้นักเรียน ออกมาหน้าชั้นเรียนทำ เรื่องที่นักเรียนเคยฟัง มาแล้วนักเรียนจะทำ อย่างไร	-เดินออกไปเล่า	-ออกไปเล่าแต่ ต้องให้คุณครูบอก หลาย ๆ ครั้ง -ออกไปแต่ไม่เล่า	-นั่งก้มหน้า -เฉย ๆ -สับสนระมัด ออกไปเล่า
2. ถ้าคุณครูอธิบายวิธีต่อ บล็อกกับนักเรียน แต่ นักเรียนยังไม่เข้าใจ นักเรียนจะทำอย่างไร	-ถามคุณครูถึงวิธี ต่อบล็อก -ทดลองต่อให้คุณครู	-ถ้าทำไม่เป็นก็จะ ถามเพื่อน -ให้เพื่อนถามคุณ ครูอีกครั้งเพราะ ทำไม่เป็น	-ไม่เล่น ไม่เล่นของเล่น อย่างอื่น

รายการคำถาม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
3. ในวันปีใหม่มีการแสดงบนเวที ถ้าครูชวนให้นักเรียนออกมาแสดง นักเรียนจะทำอย่างไร	-ออกไปแสดงทันที -แสดงอะไรก็ได้ เช่น เต้น รำ ร้องเพลง	-ต้องชวนเพื่อนออกไปแสดงด้วย	-ไม่ออกไป -นั่งดูเฉย ๆ -บอกให้เพื่อนแสดงแทน
4. ขณะที่คุณครูไม่อยู่แล้ว นักเรียนเป็นคนทำแจกันของคุณครูแตก เมื่อครูถามนักเรียนจะทำอย่างไร	-บอกคุณครูว่าเป็นคนทำแตก แต่ไม่ได้ตั้งใจ -บอกคุณครูว่าเป็นคนทำแตกและบอกสาเหตุที่ทำแตก	-ถ้าคุณครูถามหลาย ๆ ครั้งจึงจะบอกว่าเป็นคนทำแจกันแตกหรือขอโทษคุณครู	-ไม่กล้าบอกครู -นั่งเฉย ๆ -บอกครูว่าหล่นแตกเอง -ซื้อมาใช้
5. ถ้านักเรียนเข้าห้องส้วมแล้วไม่ราดน้ำ เมื่อคุณครูถามว่ามีใครเข้าห้องส้วมแล้วไม่ราดน้ำบ้างนักเรียนจะทำอย่างไร	-บอกคุณครูว่าลืมราดน้ำ -เดินกลับไปราดน้ำ	-นั่งเฉยๆจนคุณครูถามหลาย ๆ ครั้งจึงบอก	-นั่งเฉย ๆ -บอกครูว่าเพื่อนลืมราดน้ำ
6. ถ้านักเรียนเข้าห้องน้ำแล้วเปิดประตูห้องน้ำออกมาไม่ได้ นักเรียนจะทำอย่างไร	-เรียกให้คนมาช่วย -จี้ดุกูญแจออก -หาอะไรมาจี้ดออก -พยายามเปิดโดยเขย่าประตูหรือแกะกลอนออก	-ร้องให้ด้วยเสียงอันดัง -ทุบประตูดัง ๆ หรือตะโกนให้คนมาช่วย	-นั่งคอยเฉย ๆ -ร้องให้

รายการคำถาม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
7. เมื่อโรงเรียนเลิกแล้ว คุณแม่รับ แต่นักเรียน มองหาคุณแม่ไม่พบ นักเรียนจะทำอย่างไร	-เดินหาอยู่ในบริเวณ โรงเรียน -บอกคุณครูว่าหา คุณแม่ไม่เจอ	-ยืนคอยที่เดิม	-ร้องไห้ -ยืนเหม่อลอย -นั่งรอ
8. เวล่านักเรียนไปเดิน ห้างสรรพสินค้า คุณแม่ จะซื้อเสื้อผ้าใหม่ให้ นักเรียนจะให้ใครเลือก	-เลือกเองแต่ให้ คุณแม่ช่วย ดูอีกที	-เลือกด้วยตนเอง	-ให้คุณพ่อ คุณแม่เป็นคน เลือก
9. ถ้านักเรียนไปเที่ยว เขาดินกับคุณแม่แล้ว แล้วนักเรียนเกิดพลัด หลงกับคุณแม่ นักเรียนจะทำอย่างไร	-เดินไปบอกตำรวจ ให้ช่วยประกาศหา -ยืนตามจุดที่คุณแม่สั่ง -ไปขอร้องให้ผู้ใหญ่ ช่วย -เดินไปบอกยาม	-ยืนคอยอยู่แถวนั้น -เดินไปเรื่อย ๆ เพื่อค้นหา	-ร้องไห้ -ตะโกนเรียก คุณแม่ของคุณแม่
10. ถ้าคุณแม่ให้เงินแล้ว นักเรียนอยากรับประทาน ขนม นักเรียนจะทำ อย่างไร	-ขอให้คุณแม่พาไป ซื้อขนม	-ไปซื้อขนมด้วย ตนเอง	-ให้คุณแม่หรือให้ คนอื่นไปซื้อขนม ให้

พฤติกรรมการณ์เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ โดยไม่มีเหตุผล

รายการคำถาม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
11. ขณะที่นักเรียนกำลัง วาดภาพอยู่แล้วคุณครู มายืนดูนักเรียนวาด ภาพอยู่ใกล้ ๆ นักเรียน จะทำอย่างไร	-วาดภาพต่อไปให้ เสร็จ -พยายามวาดให้ สวย ๆ	-วาดต่อไปแต่ค่อย เอามือปิดไว้ -วาดไปดูคุณครูไป	-หยุดวาด -รอให้คุณครูไป ก่อนแล้ววาดต่อ -เอามือปิดไว้ ไม่ให้ครูดู
12. ขณะที่นักเรียนกำลังเก็บ ของเล่นอยู่แล้ว ครูเรียก ให้ไปพบนักเรียนจะทำ อย่างไร	-รีบเก็บของเล่นให้ รีบเก็บของเล่นให้ เรียบร้อย แล้วเดิน ไปหาคุณครู	-บอกให้เพื่อนเก็บ ให้แล้วเดินไปหา คุณครู	-วิ่งไปหาคุณครู ทันที
13. ถ้าให้นักเรียนออกมา เล่าเรื่องซึ่งเป็นเรื่อง จริง แต่เพื่อนบอกไม่ เชื่อ นักเรียนจะทำ อย่างไร	-บอกเพื่อนว่าเป็น เรื่องจริงเพราะดู มาจากโทรทัศน์ -บอกให้เพื่อนไปดู ในโทรทัศน์	-หยุดชั่วคราวแล้ว เล่าต่อไป	-เลิกเล่าต่อว่า เพื่อน -ฟ้องครู
14. ขณะที่นักเรียนกำลัง วาดภาพอยู่แล้วมีเพื่อน มาว่าภาพที่นักเรียนวาด ไม่สวย นักเรียนจะทำ อย่างไร	-เฉย ๆ วาดต่อไปให้ เสร็จ -พูดกับเพื่อนว่าเรา วาดสวยแล้ว	-เอามือปิดไว้รอ ให้เพื่อนไปที่อื่น จึงวาดต่อ -วาดใหม่เพราะ อันเก่าไม่สวย หรือเปลี่ยนเป็น วาดรูปอื่น	-เลิกวาด -ลบภาพออก แล้วเลิกวาด -โกรธเพื่อน

รายการคำถาม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
15. ถ้ามีคนเล่าเรื่องผี ให้นักเรียนฟัง นักเรียน รู้สึกอย่างไร	-ไม่กลัว -เฉย ๆ	-กลัว	-ร้องไห้ไม่ยอม ฟัง

พฤติกรรมการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การมีมนุษยสัมพันธ์ การช่วยเหลือให้ความร่วมมือ
กับหมู่คณะ ยอมรับสถานการณ์ใหม่

รายการคำถาม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
16. ถ้าคุณแม่ต้องไปทำธุระ นอกบ้าน แล้วเอา นักเรียนไปฝากกับคุณป้า ข้างบ้าน นักเรียนจะทำ อย่างไร	-ยอมอยู่กับคุณป้า ข้างบ้าน	-ขอไปกับแม่ด้วย -ขอไปอยู่กับยาย	-ร้องไห้ไม่ไห้ไป -ไม่ยอมไปอยู่กับ คนอื่น ขออยู่ที่บ้าน คนเดียวก็ได้
17. ขณะที่นักเรียนกำลังเล่น ของเล่นอยู่แล้วมีเพื่อน ใหม่มาขอเล่นด้วย นักเรียนจะทำอย่างไร	-แบ่งให้เพื่อนใหม่ ใหม่เล่นด้วย	-แบ่งให้ไปเล่น ต่างหาก	-นักเรียนเลิกเล่น ให้เพื่อนใหม่เล่น คนเดียว -ไม่ให้เพื่อนใหม่ เล่น

รายการคำถาม	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
18. ถ้านักเรียนกับน้องมี ของเล่นใหม่คนละ 1 ชิ้นแต่น้องอยากได้ ของเล่นใหม่ ของ นักเรียน นักเรียนจะ ทำอย่างไร	- แลกของเล่นกับน้อง - ให้น้องมาเล่นของ เล่นด้วย	- ขอเล่นของเล่น ใหม่ของนักเรียน ก่อนแล้วจึงให้ น้องเล่น	- ไม่ให้บอกว่าของ น้องก็มีให้เล่นของ เล่นของน้องไป - ให้คุณแม่ซื้อ ให้น้องใหม่
19. ถ้าคุณครูประจำชั้น ของนักเรียนป่วยไม่มา โรงเรียนหลายวันแล้ว นักเรียนต้องไปเรียน ร่วมกับเพื่อนห้องอื่น นักเรียนจะทำอย่างไร	- ไปเรียนกับเพื่อน ห้องอื่น - มาเรียนตามปกติ ทุกวัน	- มาแต่ไม่ออกไป อยู่ห้องอื่น - ไม่อยากเรียนด้วย แต่จำเป็นต้อง เรียน	- ไม่มาโรงเรียน - ไม่เรียนห้องอื่น
20. ขณะที่นักเรียนกำลัง เล่นอยู่ แล้วคุณครู บอกให้ทุกคนไปช่วย กันเก็บบล็อกที่วาง เกะกะให้เข้าที่ให้ เรียบร้อยนักเรียน จะทำอย่างไร	- เดินไปช่วยเก็บ ให้เรียบร้อย	- รอให้เพื่อนเก็บ ก่อนแล้วจึงไป ช่วยเก็บ - เรียกเพื่อนให้ ไปช่วยเก็บ	- แอบนั่งเล่น ต่อไป - บอกให้เพื่อน ไปเก็บ

ภาคผนวก ค

รายชื่อเพลงที่ใช้ในการทดลอง

เพลงที่ใช้ในการทดลองมีจำนวน 6 ม้วน ซึ่งแยกเป็น

1. เทปที่ใช้ในกิจกรรมพื้นฐาน 1 ม้วน
2. เทปที่ใช้ในกิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา 5 ม้วน ดังมีรายชื่อเพลงต่อไปนี้

เทปม้วนที่ 1 เป็นเพลงเมคเลย์ อัดช่วงละ 3 - 5 นาที ใช้ในช่วงกิจกรรมพื้นฐาน

วันที่ 1	ตลุง รำกลองยาว คนตรีอีสาน	] สัปดาห์ที่ 1, 3, 5, 7
วันที่ 2	ตลุง มโนราห์ รำกลองยาว	
วันที่ 3	เซิ้ง มโนราห์ รำกลองยาว	
วันที่ 4	อัสวสีลา คนตรีอีสาน เพลงเร็ว - เพลงรา	

วันที่ 1	ลาวกระหมี่ เซิ้ง ตลุง	] สัปดาห์ที่ 2, 4, 6, 8
วันที่ 2	อัสวสีลา คนตรีอีสาน ลอยกระทง (โป่งกลาง)	
วันที่ 3	คนตรีอีสาน ตลุง เซิ้ง	
วันที่ 4	ปาเต๊ะ คนตรีอีสาน เซิ้ง	

เทปม้วนที่ 2 - 6 ใช้ในกิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหาแทนเครื่องให้จังหวะ

- เทปม้วนที่ 2 กราวตลุง
- เทปม้วนที่ 3 อัสวสีลา
- เทปม้วนที่ 4 รำกลองยาว
- เทปม้วนที่ 5 แคน
- เทปม้วนที่ 6 เซิ้ง

*หมายเหตุ เทปม้วนที่ 2 - 6 ใช้ในกิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหาสลับกันไปตามความเหมาะสมของเนื้อหา

ภาคผนวก ง

คะแนนความเชื่อมั่นในตนเอง

ตาราง 5 แสดงคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง
ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย

คนที่	คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	20	35
2	21	33
3	20	35
4	21	38
5	22	37
6	23	35
7	24	39
8	22	39
9	23	38
10	25	38
11	20	37
12	22	36
13	20	36
14	21	38
15	23	38
16	19	37
	$\Sigma X = 346$	$\Sigma X = 589$
	$\bar{X} = 21.63$	$\bar{X} = 36.81$
	$S = 1.66$	$S = 1.68$

ตาราง 6 แสดงคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

คนที่	คะแนนความเชื่อมั่นในตนเองก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	19	25
2	20	27
3	21	26
4	20	28
5	24	29
6	25	30
7	21	28
8	20	26
9	22	27
10	21	30
11	20	26
12	21	30
13	23	29
14	24	27
15	20	30
16	22	28
	$\Sigma X = 343$	$\Sigma X = 446$
	$\bar{X} = 21.44$	$\bar{X} = 27.87$
	$S = 1.74$	$S = 2.97$

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวศุภคี	ชื่อสกุล ศรีสุคนธ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1788/434 ถนนเจริญสนิทวงศ์ 65 ซอยร่วมพัฒนา เขตบางพลัด กรุงเทพฯ โทร 4334920
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนอนุบาลสามเสน สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ช่วยราชการโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ในพระบรมมหาราชวัง ถนนมหาราช เขตมณฑล กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	ครุศาสตรบัณฑิต (เอกการอนุบาลศึกษา) จากวิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ. 2539	การศึกษามหาบัณฑิต (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย

บทคัดย่อ
ของ
ศุภสี ศรีสุคนธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2539

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของ
เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยใช้ดนตรีไทยกับการจัด
กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี
ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนพระตำหนัก
สวนกุหลาบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 32 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ได้ จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 16 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย และสุ่มอีกครั้ง
เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว
และจังหวะโดยใช้ดนตรีไทย และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
ตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เทปบันทึกเพลงบรรเลงด้วยวงดนตรี
พื้นเมืองของไทย และแบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเอง รูปแบบของการศึกษาวิจัยเป็นแบบ
Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design สำหรับสถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test แบบ Independent Sample

ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้ดนตรีไทยมี
ความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์
ชั้นอนุบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้
ดนตรีไทย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตาม
แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01

PRESCHOOL CHILDREN'S SELF CONFIDENCE EXPERIENCED CREATIVE
MOVEMENT USING THAI MUSIC

AN ABSTRACT

BY

SUPASI SRISUKORN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 1996

The purpose of the this study was to compare self - confidence of Pre-school children experienced rhythmic movement activities using Thai music and pre-school children experienced rhythmic movement activities lesson plans by the Office of the national Primary Education Commission.

Thirty two of 5 - 6 year old children of Phatamnak Suankularb School, Bangkok of 1996 academic year were randomized into the experimental group and the control group. The pretest self-confidence Inventory were administered to the experiment group and the control group. The experimental group was provided with rhythmic movement using Thai Music. The control group was provided with the rhythmic movement activities emphasized the experience in lesson plans by the Office of the National Primary Education Commission for 8 weeks of the experiment, one Period a day and 4 days a week.

The instruments used for this study were Thai musical cassette tapes developed by Seavee Yenphem and the Confidence Test by Kanjana Suwannathan. The study used Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design and the statistical analysis used was t-test for Independent Sample. The results of the study were as follows:

1. Self - Confidence of preschool children provided with rhythmic movement activities using Thai music and those experienced activities in lesson plans by the Office of the National Primary Education Commission was significantly difference at the .01 level.
2. Self - Confidence of preschool children provided with rhythmic movement activities using Thai music was higher and indicated significantly difference at the .01 level.

3. Self - confidence of preschool children provided with rhythmic movement activities in lesson plans by the Office of the National Primary Education Commission was higher and indicated significantly difference at the .01 level.